

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Možnosti trávení volného času v obci Jamné

Vypracovala: Michaela Smejkalová
Vedoucí práce: PhDr. Iva Žlábková, PhD.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji PhDr. Ivě Žlábkové, PhD. za dobré rady a vstřícnost při vedení bakalářské práce. Mé poděkování patří též starostovi obce Jamné, Ing. Jiřímu Pejchovi, za spolupráci při získávání údajů pro výzkumnou část práce.

Abstrakt

Bakalářská práce nese název Možnosti trávení volného času v obci Jamné a rozebírá ve své teoretické části pojmy jako je volný čas, volnočasové aktivity, aktivní a pasivní trávení volného času, volnočasová zařízení apod. Praktická část práce je zaměřena na analýzu trávení volného času v obci Jamné. Obec Jamné se nachází v Kraji Vysočina nedaleko krajského města Jihlava a má okolo pěti set obyvatel. Cílem je zjistit, jakým způsobem tráví obyvatelé obce svůj volný čas a jak jsou spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit, které se jim v místě bydliště nabízí. V závěru praktické části práce se nachází vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které proběhlo na jaře roku 2015 a bylo zacíleno na obyvatele obce Jamné. Hlavní přínos práce spočívá v zjištění, jak jsou obyvatelé obce Jamné spokojeni s trávením času v obci a co jim v obci při provozování volnočasových aktivit chybí.

Abstract

Bachelor thesis bears the name Possibilities of use of leisure time in municipality Jamné and examines theoretical parts such as free time, leisure activities, active and passive leisure spending, leisure facility etc. The practical part of the thesis is focused on the analysis of spending free time in the municipality Jamné. The municipality of Jamné is located in the Vysočina region, near the regional city Jihlava and has about five hundred inhabitants. The goal is to find out how the residents of the village spend their free time and how are they satisfied with the offer of recreational activities available to them in the place of residence. At the conclusion of the practical part is situated evaluation of the questionnaire results, which was carried out in spring of 2015 and was targeted on residents of the village of Jamné. The main contribution of the thesis consists in finding out how the residents of the municipality Jamné are satisfied with spending free time in their village and what they are missing when doing leisure time activities.

Obsah

ÚVOD.....	8
------------------	----------

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA VOLNÉHO ČASU.....	10
1.1 Volný čas.....	10
1.2 Pojetí volného času z historického hlediska.....	12
1.3 Volnočasové aktivity.....	13
1.4 Účastníci volnočasových aktivit	15
1.5 Trávení volného času dětí a mládeže	16
1.6 Trávení volného času dospělých	18
1.7 Pedagogika volného času	19
1.8 Pojem <i>animátor</i>	21
2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY.....	23
2.1 Aktivní a pasivní využívání volného času	23
2.2 Odpočinkové a rekreační činnosti	24
2.3 Hra, hračka a herní prostory ve volném čase	25
2.4 Zájmová činnost	27
2.5 Sdružení dětí a mládeže	28
2.6 Zážitková pedagogika	29
3 ORGANIZACE A ZAŘÍZENÍ ZABÝVAJÍCÍ SE TRÁVENÍM VOLNÉHO ČASU.....	32
3.1 Školní družiny a školní kluby	32
3.2 Střediska volného času pro volný čas dětí a mládeže	33
3.3 Domovy mládeže	35
3.4 Nestátní neziskové organizace	37
3.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	38

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST PRÁCE.....	41
4.1 Obec Jamné v Kraji Vysočina.....	41
4.2 Výzkumný problém a cíl výzkumu	44
4.3 Výzkumný vzorek	44

4.4	Výzkumný nástroj	45
4.5	Místo sběru informací	45
4.6	Výzkumné otázky.....	45
4.7	Vyhodnocení výzkumného šetření	46
4.7.1	Vyhodnocení dotazníku č. 1	46
4.7.2	Vyhodnocení dotazníku č. 2	62
4.8	Shrnutí empirické části práce	75
ZÁVĚR		76
TIŠTĚNÉ ZDROJE		8
INTERNETOVÉ ZDROJE.....		9
SEZNAM PŘÍLOH.....		9

Ú v o d

Následující bakalářská práce je zaměřena na téma volný čas a možnosti jeho trávení. Pojem volný čas není jednoznačně vymezený. Pro někoho znamená relaxaci a odpočinek, pro jiného koníčky či sport. Volnočasové aktivity nám pomáhají udržet si dobrou fyzickou i psychickou kondici. Někteří lidé svůj volný čas vyplňují nekvalitními aktivitami. Pro dnešní dobu je typické pasivní trávení volného času, proto stojí problematika trávení volného času čím dál více ve středu pozornosti na straně pedagogických pracovníků, zájmových sdružení i komerčních organizací. Nabídka volnočasových aktivit není rovnoměrně rozvržená. Pro obyvatele žijící v menších obcích je trávení volného času omezeno. Důvodem je zejména nedostatek míst a zařízení, ve kterých je možno realizovat volnočasové aktivity. Na druhé straně se ve městech příliš nedbá na propagaci středisek volného času a institucí, které volnočasové aktivity nabízejí, proto se o nich řada lidí nemusí dozvědět.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola popisuje charakteristiku volného času, pojetí volného času z historického hlediska, využití volného času v přírodě i ve městě a trávení volného času dětí a dospělých. V kapitole jsou vypsány základní informace o pedagogice volného času a o roli animátora ve volném čase. Druhá kapitola se soustředí na volnočasové aktivity, ukazuje rozdíly mezi aktivním trávením volného času a pasivním využíváním volného času, popisuje organizované a neorganizované volnočasové aktivity, vysvětluje, co je hra a jaké má využití hračka ve volném čase a zaměřuje se na pojem zážitková pedagogika. Třetí kapitola pojednává o výchově a volném čase. V kapitole popisují místa, kde všude se dá volný čas zhodnotit. Rozepsány jsou zde organizace a zařízení zabývající se trávením volného času – školní družiny, školní kluby, střediska volného času, domovy mládež a nestátní neziskové organizace. Informace v teoretické části práce čerpám především z knižních publikací.

Čtvrtá kapitola je zároveň druhá, praktická část Bakalářská práce. V ní se zaměřuji na analýzu možností trávení volného času v obci Jamné a jejím okolí. V obci Jamné jsem žila prvních dvacet let svého života. Jako dítě jsem zde trávila svůj volný čas především venku s partou kamarádů. Spolu jsme hráli různé hry, povídali jsme si a procházeli se po obci a jejím okolí. Téma Možnosti trávení volného času v obci Jamné jsem si vybrala proto, že mne zajímá, jak zdejší občané nakládají se svým volným časem a jak

jsou spokojeni s jeho trávením v obci. Následné dotazníkové šetření je orientované na děti, mládež i dospělé a zjišťuje jejich spokojenost s nabídkou volnočasových aktivit, které jim obec nabízí. Pomocí dotazníků se zároveň se táží na aktivity, které obyvatelům v obci, popřípadě v okolí, chybí. V poslední kapitole uvádím pomocí grafů podrobné vyhodnocení výzkumu. Praktická část práce může být přínosem pro starostu obce Jamné při tvorbě budoucích volnočasových aktivit v obci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Charakteristika volného času

Pojetí volného času se z pohledu společnosti v průběhu historie měnilo. Dříve se na problematiku volného času nehledělo tak, jak k tomu dochází v posledních letech. Celková životní úroveň obyvatel se dlouhodobě zlepšuje, a tím dochází také k většímu zájmu dětí, dospělých i seniorů o nejrůznější volnočasové aktivity, které jim přináší uspokojení a radost po splnění svých povinností. V minulosti se lidé zaměřovali více na práci a volného času se jim příliš nedostávalo. Děti pomáhaly svým rodičům v domácnosti a na polích a stát otázku volného času obyvatel neřešil. V současné době stojí volný čas v zájmu státních institucí i soukromých firem. Ty nabízí volnočasové aktivity pro děti i dospělé, a to od sportovních a pohybových činností až po psychicky i fyzicky nenáročné aktivity. Obor pedagogika volného času zkoumá a analyzuje pojem volný čas, jeho historii i současné trendy a zároveň zjišťuje, jak motivovat lidi k efektivnímu trávení volného času.

1.1 Volný čas

Pojem volný čas nemá žádné univerzální vymezení ani stanovenou definici a také každý z nás si pod tímto spojením představí něco jiného. Například pro dítě může volný čas znamenat venkovní hry s kamarády po skončení vyučování, pro dospělého člověka návštěvu fitness centra po pracovní době.

Hofbauer říká, že volný čas je časem zbývajícím po splnění pracovních i nepracovních povinností, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků. Volnočasové aktivity se provozují dobrovolně na základě svobodného rozhodnutí s určitým očekáváním. Tyto činnosti přináší člověku určité uspokojení. Dumazedier zahrnuje do volného času očekávání, naději a osvobození od požadavků pracovního procesu. Volný čas přináší

jedinci zábavu a rozptýlení, které poskytuje hra, divadlo, kino, účast na veřejném životě, rozvoj intelektuální, umělecký, fyzický, tvořivost a vzdělávání.¹

Podle Hájka, Hofbaurera a Pávkové je volný čas *část lidského života mimo pracovní (návštěva školy a pracovní proces) a tzv. čas vázaný, který zahrnuje biofyzické potřeby člověka (spánek, jídlo, osobní hygienu), chod rodiny, provoz domácnosti, péči o děti, dojíždění za prací a další nutné mimopracovní činnosti.*² S další definicí přichází Průcha, Walterová a Mareš. Ti nahlíží na volný čas jako *na opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.*³

Do volného času dětí a mládeže nepatří vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha a základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti či výchovného zařízení, další uložené vzdělávání, časové ztráty a činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Prostředí, ve kterém děti tráví volný čas je různorodé. Může jím být domov, škola, společenské organizace a instituce, veřejná prostranství i ulice. Trávení volného času dětí však bohužel probíhá často bez dohledu a zájmu dospělých. Mládež ve věku 18–26 let je specifickou skupinou. Tito jedinci nemají dostatek zkušeností a nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových činností. Potřebují nenásilné vedení a pestré i přitažlivé nabízené činnosti, které mohou vykonávat dobrovolně.⁴

Hlavní funkcí volného času je tedy zacílení se jedince na konání aktivit, které dělá na základě svého svobodného rozhodnutí a s oblibou v době, kdy není v práci nebo ve škole a má splněné všechny povinnosti. Do volnočasových aktivit patří odpočinek, zábava, zájmové činnosti, zájmová vzdělávání, sport, dobrovolně společensky prospěšná činnost a další aktivity, které jedinci přináší uspokojení. Z některých nepracovních činností, jako je například vaření pro rodinu či práce na vlastní zahradě si lidé mohou vytvořit svého koníčka.

¹ HOUFBAUER, F. *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004, s. 13–14.

² HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 10.

³ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 1. vydání Praha: Portál, 2001, s. 15.

⁴ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 13–14.

1.2 Pojetí volného času z historického hlediska

Pohled na volný čas se v průběhu historie měnil a stále se vytváří pohledy nové. V posledních dvou stech letech vznikala soustava volnočasových institucí pro dospělé i děti. Na některé se dnes navazuje, jiné již zanikly. Postupně a dlouhodobě dochází ke zkracování pracovní doby a volný čas populace roste.

Ve středověku se počet pracovních dní pohyboval, díky značnému počtu náboženských svátků, mezi čísly 190–215. V novověku docházelo ke snižování počtu svátečních dní a více se pracovalo. Děti po školním vyučování pomáhaly svým rodičům v domácnosti a volného času se jim nedostávalo. V první polovině 19. století trvala průměrná denní pracovní doba 12–14 hodin. Z původně šedesátihodinového pracovního týdne klesala na 8 hodin denně a 48 hodin týdně. Ve 30. letech 20. století byl mezinárodně vytyčen požadavek na čtyřicetihodinovou pracovní dobu za týden s dalším možným postupným snižováním. Ve druhé polovině 20. století začal přechod k pětidennímu pracovnímu týdnu, v rozvinutých zemích Evropy týdenní pracovní doba klesla až na 35 hodin a počátkem devadesátých let 20. století se diskutovalo o realizaci čtyřdenního pracovního týdne a zavádění pružné pracovní doby. O délce pracovní doby se diskuse vede i dnes.⁵

V současné době ovlivňují volný čas procesy:

- a. individualizace vycházející z jedinečnosti každého člověka,
- b. pluralizace naznačující alternativní možnosti společných řešení v rámci složek společnosti, především dětí, mladých lidí a dospělých působících mezi nimi v jejich volném čase,
- c. globalizace vyjadřující dimenzi rozvoje společnosti.

Relativně nový obor pedagogika volného času i obory s ní související umožňují definovat cíle výchovného působení ve volném čase. Čím dál více se dbá na přípravu dětí a mládeže pro vstup do volnočasového prostředí. Mezi překážky, které dětem a mládeži znemožňují, aby se zúčastnily volnočasových aktivit, můžeme řadit nezáměr ze strany rodičů, podceňování oblasti volného času ze strany škol, obcí i společnosti a nedostatečná kapacita vybraných aktivit či zařízení. Na druhé straně nejsou děti a

⁵ HOUFBAUER, F. *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004, s. 25–28.

mládež dostatečně motivovány, jelikož je provozování volnočasových aktivit založeno na principu dobrovolnosti a děti a mládež často nabídku těchto aktivit ignorují.⁶

Volný čas v lidském životě dnes stojí u mnoha lidí na prvním místě, zatímco sféra práce se dostává do pozadí. Někteří však svoji pracovní dobu rozšiřují tím, že pracují přes čas, dochází do dalších zaměstnání a odmítají možnosti dovolené. Prognózy ukazují na to, že v budoucnosti nás čeká spíše prodloužení týdenní pracovní doby a zvýšení věkové hranice odchodu do důchodu.

1.3 Volnočasové aktivity

Jak využít svůj volný čas? To je otázka pro nás všechny. Někteří lidé jej tráví nejraději sami, jiní své aktivity vykonávají s ostatními lidmi nebo s přáteli. Příroda a venkovní prostředí nabízí spoustu možností i míst, kde svůj volný čas zhodnotit. Hřiště a cyklostezky lze využít v letních měsících, lyžařské sjezdovky se nabízí v měsících zimních. Města poskytují místním obyvatelům i turistům venkovní a vnitřní prostory, kde mohou zhodnotit svůj volný čas. Ke kulturnímu využití volného času slouží např. divadla, muzea, nebo galerie. Při pohybových aktivitách lze uplatnit sportovní areály, sportovní haly či fitness centra.

Jedním z nejpřístupnějších míst k využití volného času je příroda. Některé volnočasové aktivity uskutečňované v přírodě umožňují současnému člověku se do ní vracet a kompenzovat tak odtrženost od přirozeného prostředí života. Odcizování se od přírody způsobuje urbanizace životního stylu a konzumní způsob života dnešní doby. Volnočasové činnosti probíhající v přírodě podporují jak fyzickou tak psychickou zdatnost účastníků, rozšiřují znalosti o přírodě a sledují vlivy dnešní civilizace na přírodu a tím inspirují jedince, aby dbali na její ochranu. Do těchto aktivit zahrnujeme:

- pěší turistiky,
- tábory,
- dlouhodobé výpravy,
- různé způsoby plavání,

⁶ HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Teologická fakulta, 2010, s. 26–28.

- orientační závody,
- zdolávání hloubek propastí a jeskyň,
- přesun silami člověka (např. jízda na kole či lyžařské sporty), po vodě nebo vzduchem.

Pro volnočasové účely se zakládá na našem území rozsáhlá síť značených turistických cest, cyklických tras, cyklostezek a zařízení pro zimní sporty. V přírodě vznikají vlastivědná zařízení, přesouvají se sem hromadné zábavy, mezi které můžeme řadit například maškarní průvody, uskutečňuje se zde údržba existujících lesních výhledů a průhledů, turistických rozhleden a vhodných lesních tábořišť a zároveň se budují se nové apod.⁷

V prostředí přírody existují také tzv. prázdninové vesničky, které poskytují ubytování s možností vlastního vaření a herny pro děti i dospělé. Tato zařízení umožňují oddech od všedních pracovních dnů jednotlivým rodinám nebo spojují pobyt více rodin.⁸

Ve městech probíhají příležitostné volnočasové aktivity a sporty (divácké i účastnické) na náměstí. Náměstí je otevřené a frekventované místo, které je přístupné všem, proto zejména v letních měsících probíhají v rámci volného času obyvatel sportovní či kulturní akce. Může se jednat o hudební vystoupení, promítání filmů pod širým nebem nebo různé soutěže pro děti i dospělé. Nově se rozšiřuje amatérský sport na ulici (skateboard či plážový volejbal). Dochází k revitalizaci historických objektů, ulic a čtvrtí staré zástavby, které následně navštěvují domácí i zahraniční turisté. Parky, zahrady, historická místa i rekreační zóny města slouží jako místa oddychu a jsou místem volnočasových aktivit pro mladé lidi, např. v rámci hudebních festivalů. Město dále nabízí k volnočasovému využívání víceúčelová dětská hřiště, pískoviště, prolézačky, provazové stěny, prostory pro kolektivní a míčové hry a plochy vyhrazené pro legální graffiti. Stále vznikají nové skateparky a hřiště přístupné pro veřejnost zdarma. Ve městě lze navštěvovat kino a představení divadelní a loutková v prostorách k tomu určených. Obnovují se jednotlivá zařízení, která ještě nedávno patřila jiným

⁷ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 15 – 20.

⁸ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 166.

účelům (kasárny, továrny, sklady, mlýny, vodárny) a nově slouží volnočasovým aktivitám. Na hradech a zámcích probíhají slavnosti a kulturní představení.⁹

Příroda nabízí prostor pro pohybové činnosti, relaxaci i odpočinek. Volnočasové aktivity v přírodním prostředí nemusí probíhat pouze na zemi, využít se dá také voda (např. plavání nebo kanoistika) a vzduch (např. létání na rogalu). Míst, kde se dá volný čas zhodnotit je poměrně velké množství. Na druhé straně bohužel v současné době spousta lidí tráví svůj volný čas procházením obchodů a nakupováním. Ve městech se rozrůstají obchodní centra, do kterých lidé (party mladých lidí, ale i rodiny s dětmi) dochází za svými volnočasovými aktivitami. Tato centra jsou plná specializovaných obchodů, kaváren, rychlých občerstvení i míst, kde se promítají filmy. Trávení volného času v obchodních centrech ukazuje na dnes populární konzumní způsob života obyvatel.

1.4 Účastníci volnočasových aktivit

Účast na volnočasových aktivitách pomáhá člověku se identifikovat, poznat své přednosti i slabiny a učit se novým věcem. Volnočasové činnosti vykonává jedinec dobrovolně a rád, jelikož mu přináší uspokojení, relaxaci a plnohodnotné strávení volného času. Účastníkem volnočasových aktivit se člověk může stát v každém věku, ovšem pro každý věk jsou specifické jiné volnočasové činnosti.

Účastníky volnočasových aktivit mohou být děti, mladí lidé bez ohledu na věk, sociální a individuální profil a zájmové zaměření a dospělí lidé, kteří mezi nimi působí. Děti a mladí lidé se jako účastníci volnočasových aktivit dělí podle:

- věku (do volnočasových aktivit v současné době vstupují děti již v předškolním věku),
- zájmů a pohlaví (rozdíly, které se v dětství projevují mezi chlapci a dívkami se v některých oblastech volnočasových aktivit v dospělosti vyrovnávají),
- etnické příslušnosti účastníků (volnočasové aktivity podporují uchovávání národních a kulturních tradic menšin současnosti),

⁹ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 20 – 23.

- cílů, obsahových požadavků a výchovných nároků (děti a mladí lidé vstupují v průběhu svého individuálního rozvoje do volnočasových aktivit různých cílů, požadavků a nároků),
- sociální role (sociální role pomáhají jedinci diferencovat jeho volnočasové aktivity),
- míry participace (děti a mládež mohou být zpočátku pouze diváky a pasivními účastníky volnočasových činností a akcí a později se mohou stát samotní účastníci).¹⁰

Volnočasových aktivit se může zúčastnit každý člověk v každém věku. Jedinec má díky účasti na volnočasových aktivitách možnost seznámit se s lidmi, kteří mají podobné zájmové zaměření, může navazovat nové vztahy, prohlubovat své znalosti, rozšiřovat vlastní obzory a v neposlední řadě nabýt nových zkušeností.

1.5 Trávení volného času dětí a mládeže

Děti a mládež dnešní doby tráví často svůj volný čas pasivně nenáročnými aktivitami. S rozvojem nových technologií se mezi dětmi rozšiřují média. Zejména jde o chytré telefony nebo počítače, které jsou pro děti a mládež velmi přitažlivé. Naopak o sdružení jeví čím dál menší zájem. Některé děti svůj volný čas tráví bez dohledu dospělých, jelikož rodiče současnosti často nezajímá, co ve volném čase jejich potomci dělají.

Při volnočasových aktivitách si utváří děti a mládež svůj hodnotový systém a životní způsob. Dětství a mládí je ideální období pro účast na zájmových aktivitách. V dospělosti již jedinec není tak flexibilní, zejména kvůli plnění různých sociálních rolí. Děti a mládež prochází sociálním zráním, proto je žádoucí, aby svůj volný čas trávili organizovaně. Pedagogové volného času zabezpečují materiální zázemí i program volnočasových aktivit.¹¹

Volnočasové činnosti jsou specifické pro věk, pohlaví či etnickou příslušnost dítěte. Aktivitu jedince ovlivňuje také rodinné prostředí, vrstevníci a jeho zájmy. Ve volném

¹⁰ HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Teologická fakulta, 2010, 70–73.

¹¹ MŠMT. *Mládež v České republice na přelomu tisíciletí*. Odbor pro mládež, Praha 2003, s. 38.

čase dítě překračuje vlastní hranice a vstupuje do nových vztahů, ve kterých se učí komunikovat a spolupracovat s druhými. Pokud si jedinec nedokáže z nabídky volnočasových činností a zájmů vybrat, jedná nahodile a volným časem plýtvá. Důvody mohou být různé, od chybějící motivace ke společné činnosti, po nenalezení aktivit, které by odpovídaly jeho předpokladům. Optimální pro rozvoj dítěte je pozornost, která rozvíjí jeho předpoklady a vede ho nenásilným způsobem k dobrovolné volbě aktivity.

V poslední dekádě 20. století s věkem dětí rostl rozsah četby novin a časopisů, vedlejší výdělečné aktivity či pomoc při údržbě domu. Na druhou stranu klesal rozsah hudební a dramatické činnosti, turistiky a studia, sběratelství či povídání si s kamarády. Na vzestupu je počet zájmových útvarů, středisek volného času dětí a mládeže, zatímco počet členů sdružení (např. Pionýr, Junák) klesá. Děti přitahuje zájmovost, prohlubující se odbornost a specializace.¹²

Děti a mládež se denně setkávají ve volném čase s médii. Jejich prostřednictvím získávají informace, uspokojují své zájmy a používají je při oddechu a zábavě. Zatímco zájem o rozhlas a televizi klesá, popularitu si získává stále více počítač a internet, s nimiž se děti často poprvé setkávají již v předškolním věku.¹³

Nadané a talentované děti si zaslouží zvýšenou pozornost jak ve vzdělávací nabídce, tak v nabídce mimoškolních aktivit. Pedagogové volného času často bývají ti, kteří své svěřence nadchnou pro některý obor či oblast studia, a nadaný student může tak snáze najít realizaci ve svém profesním životě.¹⁴

Joseph Renzulli vnímá nadání jako součinnost tří základních složek (nadprůměrné schopnosti, tvořivosti a zaujetí pro úkol) v harmonii. Práce s nadanými dětmi poskytuje široké pole působnosti v oblasti mimoškolních aktivit. Pro nadané děti jsou zapotřebí alternativní možnosti nabízené mimoškolními kroužky, víkendovými a letními školami, aby vyplnily zbývající meziprostor. Obecně platné zásady pro tvorbu volnočasových programů, které by měly vyplňovat prostor pro realizaci mimořádně nadaných jedinců, jsou:

¹² HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*, JU v Českých Budějovicích, Teologická fakulta: 2010, s. 73–74.

¹³ HOUFBAUER, B. *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004, s. 129.

¹⁴ FOŘTÍKOVÁ, J. *Volnočasové aktivity pro nadané a talentované u nás a ve světě*, Praha 2009, s. 6.

- prohloubení zájmu a znalostí v určitém oboru,
- využití vyšších úrovní myšlení a tvořivosti,
- kontakt s intelektovými vrstevníky,
- setkání s odborníky z praxe,
- podpora profilace zájmů a vedení k výběru studia a profese.

Z historie středisek volného času v našem státě víme, že nabídka tzv. neintelektových aktivit byla vždy výrazně širší a domnívali jsme se, že tento trend stále převažuje. Pěťasedmdesátiprocentní činností středisek volného času je zaměřena na rozvoj neintelektových dovedností dětí a mládeže.¹⁵

U dětí nemusí být jednoduché odhalit, co je baví, pokud si ony samy nedokážou vybrat. Je potřeba je seznámit s různorodou nabídkou volnočasových aktivit. Ve střediscích volného času probíhají kroužky, aktivity a programy zaměřené na rozvoj akademických schopností, což je dobré pole realizace pro rozumově nadané žáky – např. kroužek počítačový, jazykový, elektronický, šachy, stolní hry apod. Současné děti a mládež preferují ve volném čase média. Již děti na prvním stupni základních škol vlastní chytré telefony, navštěvují pravidelně sociální sítě a svůj volný čas tak tráví ve virtuálním světě.

1.6 Trávení volného času dospělých

Volný čas dospělých s sebou nepřináší tolik úskalí, jako je to u dětí a mládeže. Dospělí lidé obvykle vědí, co chtějí ve volném čase dělat. Mají také větší příležitost věnovat se nejrozumnějším volnočasovým činnostem, jelikož nejsou omezováni finančně ani nad nimi nestojí rodič, který schvaluje výběry jejich aktivit.

Základní strukturu volného času můžeme rozdělit do čtyř typů volnočasového chování:

- aktivity pasivní a méně náročné, orientované na osobní rozvoj (samostudium, návštěva divadla, četba),
- orientaci na práci a výdělek (přesčasy v zaměstnání),

¹⁵ FOŘTÍKOVÁ, J. *Talent a nadání: Jejich rozvoj ve volném čase*. NIDM MŠMT, Praha 2009, s. 45.

- orientace na zábavu mimo domov (návštěvy známých či restaurací, výlety, sport, procházky),
- orientace na zábavu a odpočinek doma (četba, sledování televize, koníčky).

Největší souvislý fond volného času tvoří dovolené. První velká část lidí ji tráví v kempech u vody nebo v rekreačních zařízeních, druhá část na chatách a chalupách. Na zahraniční dovolenou, nejčastěji k moři a na poznávací zájezdy jezdí lidé v rámci dovolené v průměru na deset dní.¹⁶

Dospělí lidé mají obvykle jasno v tom, co chtějí a to se odráží i na jejich trávení volného času. Lidé, kteří jsou v práci fyzicky vytíženi, by se ve svém volném čase měli věnovat odpočinkovým a klidným činnostem a ti, kteří mají sedavé zaměstnání, by se měli zaměřovat na sportovní volnočasové aktivity. V dnešní době mizí rozdíly v pohlaví ve využívání volného času. Péče o vzhled se stává mužským koníčkem, naopak ženy vstupují do dříve ryze mužských sportů, jako je vrh kladivem.

1.7 Pedagogika volného času

Pedagogika volného času zaměřující se na výchovu, vzdělávání a smysluplné využívání volného času lidí všech věkových kategorií je poměrně mladý obor. Pedagogika volného času nahlíží na volný čas a jeho proměny v průběhu historie, dále se zabývá otázkami vztahu práce a volného času, a také způsoby trávení volného času dětí a mládeže.

Pedagogika volného času si dává za úkol rozvíjet v jedinci schopnou, tvořivou, zodpovědnou a samostatnou osobnost, upevňuje morální zásady i zdraví, pomáhá překonávat pasivní konzumaci volného času a vzdělává k širokému společenskému uplatnění jedince podle jeho předpokladů. V pedagogice volného času převažují činnosti, které jsou relaxační, zábavné a sebevzdělávací.¹⁷

¹⁶ HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*, JU v Českých Budějovicích, Teologická fakulta: 2010, s. 73.

¹⁷ HÁJEK B. a kol. *Děti, vedoucí a volný čas*. Institut dětí a mládeže, 2004, s. 34–36.

V oblasti výchovy ve volném čase hraje pedagogika volného času důležitou roli. Volný čas se stal součástí života společnosti, a to s sebou přineslo také nedostatky. Výchova mladé generace byla podceňována a oblasti volného času bylo věnováno nedostatek pozornosti. Pedagogika volného času se úspěšně rozvíjí. Podle institucí ji lze dělit na pedagogiku divadelní, galerijní, muzeopedagogiku, bibliopedagogiku a podle uplatněných metod na pedagogiku zážitku, didaktiku a metodiky volnočasových aktivit související s obsahem vyučovacích předmětů.

Pedagogika volného času řeší dvě klíčové otázky:

- vztah práce a volného času, dvou základních oblastí života současného člověka
- a politiku společnosti k volnému času dětí a mládeže.

Pedagogika volného času si pokládá různé otázky, mezi něž můžeme řadit například:

- Jak významnou část života a výchovy tvořil volný čas v průběhu historie?
- S jakými dalšími vědeckými obory pedagogika volného času spolupracuje?

Výchova ve volném čase vymezuje časový prostor jejího působení. Vztahuje se k různým prostředím, ve kterém se volnočasové aktivity uskutečňují a uplatňují se charakteristické rysy výchovy ve volném čase. Výchova aktivitami volného času rozvíjí individuální rysy dítěte a mladého člověka. Výchova k volnému času vychází ze skutečnosti, že se účastník nepodílí pouze na činnostech organizovaných ostatními, ale sám si vytváří vztah k volnému času a ten promítá do vlastní činnosti.

Výchovu ve volném čase lze dělit na:

- formální (aktivity uskutečňované školami nebo odbornými zařízeními),
- informální (kontakty v rodině, práci, vrstevnických skupinách, s přáteli, z médií),
- neformální (cílené výchovné působení vycházející z rozhodnutí dítěte či mladého člověka se činnosti účastnit).¹⁸

¹⁸ HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*, JU v Českých Budějovicích, Teologická fakulta: 2010, s. 45–63.

Výchova dětí a mládeže mimo vyučování probíhá mimo rámec vyučování ve škole. Mezi hlavní funkce výchovy mimo vyučování patří:

- výchovně-vzdělávací funkce (probíhá pomocí vedoucího, které předává svým svěřencům vědomosti a dovednosti),
- zdravotní funkce (vede děti a mládež ke zdravému životnímu stylu),
- sociální funkce (péče o děti v době nepřítomnosti rodičů),
- preventivní funkce (prevence proti agresivitě, závislostem apod.).¹⁹

Ve svém volném čase může každý dělat to, co ho baví. Na problematiku trávení volného času smysluplnými aktivitami nahlíží pedagogika volného času. Ta se soustřeďuje na výchovu, která probíhá ve volném čase a také analyzuje vývoj volného času. Pedagogika volného času je zároveň studijním oborem.

1.8 Pojem *animátor*

Pojmem animátor označujeme praktikanta či asistenta, který působí v procesu animace. Animátor povzbuzuje mladé lidi k hledání své vlastní cesty a nabízí jim konstruktivní činnosti. Pro mladé lidi je pro účast na volnočasových aktivitách důležitá dobrovolnost i prostor pro iniciativu. Animace jim obojí umožňuje.

Pod pojmem animátor se skrývá označení klíčového a výhledového pracovníka volného času. Pojem vychází z latinského slova anima (duše) a označuje toho, kdo v procesu animace oživuje či oduševňuje. Proces animace přepokládá kontakt vychovávajícího s vychovávaným, při kterém se uplatňují výchovné i odborné zřetele. Pojem animátor se začíná objevovat a rozvíjet koncem 19. století ve Francii. V první polovině 20. století se animátory označovali učitelé, pracovníci volného času či sociální pracovníci působící mezi dětmi a mladými lidmi. Od 50. let 20. století až doposud se pojem animátor rozšiřuje po území Evropy i do mezinárodních organizací a institucí. Animátor současné doby využívá tvořivý přístup při volnočasové výchově dětí a mládeže, pružně reaguje na důsledky globalizace a usiluje o pozitivní výchovu a sociální proměnu populace. Dnes jsou v procesu animace zapojení externí pracovníci, profesionálové i dobrovolní pracovníci (v sociální výchově, v kultuře a ve sportu). Animátorů existuje několik typů -

¹⁹ HÁJEK, B a kol. *Děti, vedoucí a volný čas*. Institut dětí a mládeže, 2004, s. 37.

pro různé kompetence, obsahové skupiny i věkové rozdíly, od nejmenších dětí po seniory. Z důvodu profesionalizace se dnes vydává státní diplom Animátora.

Rozdělení role animátora:

- podle obsahu činnosti (animátor sportovní, umělecký, kulturní, pro vědu a techniku apod.),
- podle cílové skupiny (děti předškolního věku, handicapovaní apod.),
- podle funkčního zaměření (ve městě, na venkově),
- podle funkčního zaměření (asistent animátora, působení v oblasti prevence apod.).²⁰

Animátor je člověk, který pracuje v rámci pedagogiky volného času s dětmi, dospívajícími i dospělými lidmi. Jeho práce spočívá v nenásilném a nedirektivním vedení jedince k tomu, aby si dobrovolně vybral, jakým činností se chce věnovat. Výchova probíhá otevřeně.

Volný čas je doba, ve které člověk dobrovolně vykonává to, co má rád a co ho baví. Existuje mnoho aktivit, které může jedinec vykonávat – sportování v přírodě, účast na veřejném životě, relaxování a další činnosti přinášející jedinci uspokojení. V současné době má volný čas velký význam u dospělých i u dětí. Problematika volného času stojí v zájmu pedagogických pracovníků i různých institucí a organizací, které poskytují volnočasové aktivity všem věkovým skupinám lidí. Na jednu stranu se volný čas populace roste, na druhé straně se najdou lidé, kteří pracují přes čas a dochází do dalších zaměstnání. Tito lidé jsou především motivováni finančním ohodnocením, které má pro ně větší hodnotu než trávení svého volného času. Na výchovu ve volném čase se zaměřuje pedagogika volného času, ve které je zásadní působení animátora.

²⁰ HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času*, JU v Českých Budějovicích, Teologická fakulta: 2010, s. 80–85.

2 Volnočasové aktivity

Volnočasových aktivit se lidem nabízí mnoho, ovšem způsob, jak oni sami tráví svůj volný čas, si do jisté míry volí sami. Někdo dává přednost pohybovým aktivitám, jiný se nejraději sdružuje s ostatními, dalšímu vyhovují klidné a relaxační činnosti. Volnočasové aktivity lze dělit na odpočinkové a rekreační, způsoby trávení mohou být aktivní či pasivní.

2.1 Aktivní a pasivní využívání volného času

Děti a mládež tráví čas ve škole převážně sezením a duševní činností. Svůj organismus tak zatěžují jednotvárnými činnostmi. Proto je důležité, aby se ve volném čase věnovaly činnostem, které jsou odlišné od těch, které patří k času trávenému ve třídě. Spousta dětí bohužel dává přednost pasivnímu trávení volného času před aktivním využíváním svého času po dokončení všech svých povinností.

Kompenzace jednotvárné zátěže (dlouhé sezení, nerovnoměrné zatěžování jednotlivých částí mozku) a posilování zdravého způsobu života zajišťuje aktivní využívání volného času. Do těchto činností můžeme zařadit:

- fyzickou aktivitu realizovanou organizovanou tělovýchovou a sportem a neorganizovanou tělovýchovou a sportem,
- zájmovou činnost a kroužky (například výtvarné, přírodovědecké, hudební),
- společenské činnosti nebo pohyb na čerstvém vzduchu, pokud jsou spojeny s fyzickou aktivitou (práce na zahradě, cyklistika),
- zábavu kompenzující duševní napětí a rozvíjející osobnost.

Školy nabízí účast na nepovinných předmětech a kroužcích, či nabízí k volnému využití svá hřiště a tělocvičny. Pro využití volného času v době školní přestávky je žádoucí pro děti na prvním stupni koutek sportovní, dětský, společenský, u žáků druhého stupně koutek sportovní, taneční, výtvarný apod. Tyto koutky by se měly nacházet v prostorách školy.²¹

²¹ MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*, Praha: 2002, s. 6–9.

Současná generace však vyrůstá pod tlakem masové kultury a k volnému času přistupuje pasivně hraním počítačových her, sledováním televize nebo filmů, nadměrnými návštěvami restauračního zařízení či heren a nicneděláním. Mládež okolo věku patnácti let tráví volný čas nejčastěji venku s partou. U těchto jedinců se často vyskytují asociální činnosti – sprejování, vandalismus, výtržnictví či užívání návykových látek apod.²²

Ve volném čase po vyučování mají děti a mládež možnost věnovat se koníčkům a zájmům, při kterých se odreagují. Aktivní využívání času přispívá k duševní pohodě a vyrovnanosti žáků, kteří tráví velkou část dne ve školní lavici. Mladí lidé dnešní doby dávají přednost pasivnímu trávení volného času. Může za to zejména rozvoj nových technologií, které jsou pro děti a mládež atraktivní a také klesající zájem rodičů o to, co jejich děti ve volném čase dělají.

2.2 Odpočinkové a rekreační činnosti

Pro udržení fyzické a psychické kondice je třeba střídat činnost s odpočinkem. Odpočinkové činnosti (například klid na lůžku) jsou celkově klidnější než činnosti rekreační (venkovní pohybové hry). Oba druhy aktivit přispívají k duševní rovnováze a ke zdraví člověka.

Vyučování ve školním prostředí vyvolává u žáků psychickou i fyzickou únavu. Mírná únava způsobuje zhoršení pozornosti a motorický neklid. Zde je vhodné zpomalit pracovní tempo a změnit charakter činnosti, např. zahájením pohybové chvilky. Větší únava doprovázena celkovou ochablostí a lhostejností si vyžaduje klid, ne pouhou změnu činností. Odpočinkové činnosti patří mezi psychicky a pohybově nenáročné a klidné. K odpočinku slouží: relaxační cvičení, klid na lehátku či v křesle, spánek, klidné hry (stolní společenské hry), prohlížení obrázků, četba knih nebo časopisů, práce s počítačem, individuální spontánní činnost, poslech hudby, sledování filmu, nenáročné rozhovory a vyprávění vlastních zážitků, pohybově nenáročné vycházky, apod. Spánek je nejvydatnější formou odpočinku.

²² MŠMT. *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*, Praha: 2002, s. 11–13.

Rekreační činnosti charakterizují pohybové aktivity, ideálně na zdravém vzduchu. Sem lze zařadit manuální práce nebo tělovýchovné činnosti. Do rekreačních činností zahrnujeme: vyrovnávací cvičení, uvolňovací cviky, zdravotní a kondiční gymnastiku, cviky zaměřené na správné držení těla, využívání hřišť, pohybové hry v přírodě (chůze, skoky, běh, házení, chytání), závodivé hry, sezónní zábavu (koupání v létě, hry na sněhu v zimě), rekreační provozování sportu (atletika, gymnastika, bruslení, apod.), činnosti spojené s ochranou životního prostředí (péče o veřejnou zeleň, atd.), činnosti hudebně-pohybové, hry se zpěvem a hudbou, cvičení při hudbě nebo různé druhy tanců. Odpočinkové činnosti i rekreační činnosti jsou organizované hromadně i spontánně podle individuálních potřeb jedinců.²³

Odpočinkové a rekreační činnosti umožňují člověku odreagování od pracovních i školních povinností. Díky těmto aktivitám získává jedinec také příležitost setkávat se s druhými lidmi a tím vytvářet a udržovat kontakty se známými i přáteli. Odpočinkové a rekreační činnosti, které jedinec provozuje dobrovolně a rád, mohou být zároveň i jeho koníčkem.

2.3 Hra, hračka a herní prostory ve volném čase

Hra je činnost především příjemná a člověka provází po celý život. Nejvíce se uplatňuje u dětí, které při zábavě používají různé hračky, které lidstvo zná odnepaměti. Na počátku se jednalo zejména o přírodní předměty, dnes jsou sestrojovány tak, aby byly pro děti co nejvíce přitažlivé. V dospělosti hry spíše souvisí s prací a učením. Ke hře slouží také hřiště a herní prostory, které jsou určeny především k pohybovým a spontánním aktivitám.

Hra je činnost, která poskytuje pozitivní prožitky, umožňuje relaxaci, bezděčné učení a rozvoj osobnosti. U předškolních dětí jsou hry jednoduché, ve středním a starším školním věku a dospělosti jsou složitější a mají vztah k učení a práci. Hra se mění a vyvíjí současně se společenskými změnami. Lidé před sto lety si hráli jinak, než si lidé hrají dnes. Ve světě se v současné době vytvořila samostatná pedagogická profese herní specialista (playworker). Hračka slouží ke hře a má dominující význam u mladších dětí.

²³PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 83- 87 .

Dříve byly hračkami různé kamínky, provázky. Průmyslová výroba umožnila vzniku nových druhů hraček z nejrůznějších materiálů. Z dnešního hlediska má hračka přinášet radost a citové uspokojení, musí splňovat hygienické, estetické i pedagogické podmínky. Musí také odpovídat věku dítěte (složitě mechanické hračky nejsou vhodné pro nejmenší děti apod).²⁴

Hřiště a herní prostory mají velký význam při herních aktivitách dětí a mládeže, umožňují jim rozvíjet se při pohybových aktivitách, udržovat sociální vztahy, kompenzují napětí a obohacují emocionální život. Mezi herní prostory patří: herní koutky v bytě či přímo v dětském pokoji, školní dvory, herní prostory v supermarketech, hotelích a jiných komerčních a kulturních institucích, přechodné dětské koutky, ulice her, areály spontánních her v městských parcích. Dobrodružná hřiště vznikala v Evropě průběhu 20. století a umožňovala dětem a mládeži spontánní aktivity. Přispívala tak k odstraňování napětí a podporovala vrstevnické kontakty. Pojízdne herny se zřizují v místech, kde chybí stabilní příležitost pro hru. Pojízdnou hernou může být autobus s hračkami a herními či sportovními pomůckami. Mají stanoveny provozní hodiny a fungují především v prostředí se sociálně slabším obyvatelstvem.²⁵

Hračky prošly od počátku jejich vzniku mnoha vývojovými stádii. Dříve se jednalo o různé kamínky a větvičky, které byly dostupné v přírodě. Dnešní panenky pro děvčata vypadají jako živé a autíčka pro chlapce vydávají různé zvuky a vypadají jako zmenšená auta, ve kterých sami jezdí se svými rodiči. Hřiště a herní zařízení jsou místa, která děti a mládež mohou využívat k pohybovým aktivitám ve svém volném čase. Ve školní lavici tráví čas převážně sezením, proto hry v takových zařízení slouží jako kompenzace a tím přispívají k duševní vyrovnanosti.

²⁴ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 125–127 .

²⁵ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 158–161.

2.4 Zájmová činnost

Zájmové činnosti slouží k smysluplnému naplňování volného času. Existuje mnoho oblastí, které do zájmových činností spadají. Mohou to být například pohybové aktivity, jako je turistika spojená s poznávací činností, nebo práce na počítači pomáhající rozvíjet logické uvažování.

Zájmové činnosti mohou být provozovány pravidelně (kroužek, kurz, oddíl, klub) nebo příležitostně s nabídkou spontánních aktivit (exkurze, vycházky, soutěže, olympiády). Zájmové činnosti jsou určeny pro skupiny i pro individuální uspokojování zájmů; některé lze realizovat i tzv. hromadnou formou (festivaly, sportovní akce). Mezi oblasti zájmových činností patří:

- rukodělné činnosti (rozvíjení manuální zručnosti a napomáhají osvojit si různé pracovní postupy),
- technické činnosti (pěstují konstrukční dovednosti či smysl pro přesnost),
- přírodovědná zájmová činnost (pěstuje vztah k přírodě a přispívá k její ochraně),
- estetickovýchovné činnosti (rozvíjení představivosti a podporují emocionální složku osobnosti),
- tělovýchova a sport (přispívají k rozvoji fyzické zdatnosti, pěstují psychickou odolnost vůči stresu),
- turistika (spojuje poznávací přírodovědnou i společenskovední činnost),
- společenskovední zájmová činnost (rozšiřuje poznatky o společnosti),
- počítač (nejrychleji se rozvíjející zájmová oblast, rozvíjí logické uvažování při programování, apod.).²⁶

Organizační formy zájmové činnosti můžeme dělit na:

- organizované v různých útvarech pod přímým vedením pedagoga (zájmové útvary – kroužky, soubory, kluby, oddíly),
- neorganizované (spontánní), u kterých zařízení nabízí pouze podmínky a prostředí (herny, internetové kavárny, posilovny, kluby, volně přístupná

²⁶ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 166–167.

sportoviště) pro neformální trávení volného času. Pedagog pouze dohlíží na aktivity a zasahuje při ohrožení zdraví nebo bezpečnosti.²⁷

Zájmové činnosti mohou probíhat organizovaně pod vedení pedagoga nebo neorganizovaně, spontánně. Oblastí zájmových činností je poměrně velké množství, od fyzických aktivit po činnosti, které probíhají formou získávání užitečných informací. Každý, kdo netráví volný čas pasivně, by si měl přijít na své.

2.5 Sdružení dětí a mládeže

Pro volnočasové účely slouží dětem, mládeži i dospělým různá sdružení, která jsou zaměřena na konkrétní aktivity. Mezi nejznámější patří skautské hnutí Junák, tělovýchovné sdružení Sokol a sdružení Pionýr. Od svého vzniku do současné doby prošly mnoha přeměnami, zejména kvůli politickým vlivům. Tato sdružení mají u nás velkou tradici a fungují dodnes.

Sdružení dětí a mládeže byla před rokem 1990 ovlivněna politickou situací. Změny přinesla obnova demokratických poměrů. Vznikla a obnovila se činnost desítek sdružení mládeže i sdružení dospělých. Dvě střešové organizace, Česká rada dětí a mládeže a Kruh sdružení dětí a mládeže, spolupracují s evropskými strukturami mladé generace. Díky tomu se naše sdružení mohou účastnit celoevropských aktivit. Junák je skautské hnutí, které u nás založil A. B. Svojsík. Hnutí vede děti i dospělé členy k duchovní, mravní a tělesné zdatnosti. Junák podporuje vlastenectví, ale zároveň vede členy k bratrství mezi národy. Hnutí je zaměřeno na turistiku a pobyt v přírodě, kde se členové učí praktickým dovednostem. Další velké sdružení je Pionýr. Jeho název původně označoval průkopníka. Základní rysy sdružení při jeho založení byly masovost a jednotnost. Dnes je sdružení popisováno jako demokratické, dobrovolné a nezávislé na politických ideologiích, zabývá se vzděláváním, kulturou, zájmovou a solidární činností. Rovněž nabízí regionální a celostátní aktivity: přehlídky, soutěže či letní tábory.²⁸

²⁷ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 168–170.

²⁸ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 142.

Pracovníci zotavovacích akcí jsou hlavní vedoucí (za vše nese zodpovědnost), oddílový vedoucí (je podřízený hlavnímu vedoucímu a zodpovídá za svěřený oddíl), praktikant (pomocník oddílového vedoucího), hospodář (vede administrativu a finanční hospodaření), kuchař (musí znát hygienicky předpisy týkající se stravy a vlastnit zdravotní průkaz) a zdravotník (může být lékař nebo střední zdravotnický pracovník).²⁹

Tělovýchovné a sportovní organizace mají u nás široký vliv. Velkou tradici má Sokol založený dr. Miroslavem Tyršem. Sokol usiluje o rozvoj tělesné, duševní i morální stránky osobnosti a o zdraví národa. Český svaz tělesné výchovy je dobrovolné sdružení podporující sport, tělesnou výchovu a turistiku. Do sdružení dětí a mládeže dále spadá Česká tábornická unie, Duha (pořádání společných akcí v přírodě i ve městě), Hnutí Brontosaurus (ochrana a tvorba životního prostředí), YMCA (křesťanský orientované sdružení), Organizace církví a náboženských společností, Občanská sdružení pracující s mládeží. Mezi další subjekty patří Základní umělecké školy, kde účast na výuce dobrovolná a uskutečňována v mimoškolní době. Zaměřeny jsou na aktivity hudební, taneční, literárně-dramatické a výtvarné. Podobné aktivity nabízí zařízení místní kultury. Ve volném čase mohou děti navštěvovat také jazykové školy.³⁰

Sdružení dětí a mládeže u nás hojně vznikala v průběhu 20. století. Byla však ovlivněna politickou ideologií, a proto se jejich poslání v průběhu historie měnilo. Dnes existuje několik sdružení a hnutí, která jsou konkrétně zacílena. Mohou to být například křesťansky zaměřená sdružení, skautská hnutí, nebo hudebně či výtvarně zaměřené základní umělecké školy.

2.6 Zážitková pedagogika

Jednou z metod výchovy ve volném čase je zážitková pedagogika. Ta spojuje pobyt v přírodě se silným zážitkem. Výchovou zážitkem nebo prožitkem člověk poznává své schopnosti, procvičuje si paměť a zažívá intenzivní emoce.

²⁹BURDA, J., ŠLOSAROVÁ V. a kol. *Tábory a další zotavovací akce*. NIDM MŠMT, Praha 2008. 15-21.

³⁰PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 145.

Zážitková pedagogika je přínosná pro jedince, kteří spojují svůj program s náročnějším pobytem v přírodě s určitou mírou (navozeného a kontrolovaného) rizika. Tato metoda je založena na emocionálně silném, intenzivním zážitku. Jedinec prostřednictvím aktivit poznává sám sebe i své místo ve skupině, odbourává nejružnější bariéry a buduje psychickou odolnost i sebedůvěru.

Hlavní rysy programu, ve kterém se uplatňuje zážitková pedagogika:

- srozumět účastníky s cílem akce i způsoby, jakými bude cílů dosahováno,
- nabídnout aktivity a prožitky, které vytváří možnost pro získání prožitků,
- propojit pohybové činnosti s aktivitami vyžadujícím přemýšlení,
- zajistit všestrannou bezpečnost účastníků (tělesnou, emoční i sociální),
- zajistit řízení způsobilým vedoucím.³¹

Pedagogové volného času:

- původní pedagog volného času jako poradce pro volný čas,
- animátor, didaktik volného času, pedagog kultury, sportovní pedagog volného času, průvodce na studijních cestách,
- administrátor volného času pro organizaci center mladých, domů občanů apod.,
- politik a vědec volného času.³²

Výchova zážitkem se uplatňuje u jedinců, kteří vyhledávají emocionálně silné zážitky. Odehrává se především v přírodě a je spojena s určitou mírou kontrolovaného rizika. Tímto způsobem se jedinec učí spoléhat se sám na sebe a pěstovat víru v sám sebe.

Volnočasové aktivity, které může člověk vykonávat je velké množství. Každý má rád něco jiného. Lidé, kteří tráví volný čas aktivně, upřednostňují sportovní a pohybové činnosti, zájmové činnosti nebo zábavu, která kompenzuje duševní napětí a přispívá k celkové vyrovnanosti jedince. V současné době však převažuje pasivní trávení volného času. Zejména mladí lidé dávají přednost počítači, u kterého doma vysedávají a hrají hry nebo si dopisují přes sociální sítě se svými přáteli i neznámými lidmi. Další

³¹ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 173.

³² VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. Print-Typia, spol. s. r. o., Brno 2001, s. 93.

činnosti, které může člověk vykonávat, jsou odpočinkové a rekreační. Odpočinkové aktivity jsou klidné a nenáročné, rekreační lze charakterizovat jako pohybové, nejlépe na čerstvém vzduchu. Pro volný čas slouží také hra a s ní spojená hračka. Uplatňuje se zejména u malých dětí, v dospělosti jsou hry spíše složitější a souvisí s pracovní činností. Ve volném čase může člověk provozovat také zájmovou činnost, a to jak pravidelně (v klubu, v oddílu) tak příležitostně (různé soutěže).

Spojení pobytu v přírodě se silnými emočními zážitky poskytuje zážitková pedagogika

3 Organizace a zařízení zabývající se trávením volného času

K místům, která se zabývají trávením volného času lze řadit školská zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a další subjekty pracující s dětmi a mládeží. Do školských zařízení pro zájmové vzdělávání patří střediska volného času, školní družiny a školní kluby. Domovy mládeže, internáty a školy v přírodě nabízí také ubytovací služby. Dalším typem zařízení pro zhodnocování volného času jsou nestátní neziskové organizace. Do této skupiny patří také informační centra pro mládež a národní informační centrum pro mládež.

3.1 Školní družiny a školní kluby

Školní kluby a školní družiny patří k základnímu vybavení regionu. Školní družiny slouží žákům prvního stupně, školní kluby poskytují prostor pro žáky druhého stupně základních škol. Obojí nabízí žákům volnočasové aktivity a výchovu mimo vyučování v průběhu školního roku a někdy též o prázdninách.

Žáci do školních družin a školních klubů docházejí pravidelně a každý den. Kvalifikovaní vychovatelé pedagogicky ovlivňují volný čas žáků tím, že jsou s nimi v každodenním styku. Školní družiny a školní kluby stojí v blízkosti školy a bydliště žáků a jejich výhodou je také to, že poskytují možnosti k realizaci všech typů činností ve volném čase. Tyto činnosti jsou:

- odpočinkové (četba, vyprávění, hraní klidných her, pohybové a duševně nenáročné činnosti)
- rekreační (pohybové hry a rekreační sportování provozované především na čerstvém vzduchu),
- zájmové (zařízení nabízí své specifické zájmové činnosti),
- sebeobslužné (upevňování hygienických a kulturních návyků)
- společensky prospěšné (tvorba a ochrana životního prostředí, úprava místností družiny a klubu),
- příprava žáků na vyučování.³³

³³ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 113–115.

Docházka do školní družiny zajišťuje dětem základní péči a dozor, školní kluby pracují na principu dobrovolné docházky žáků a poskytují dětem více volnosti. Školní družiny mohou zřizovat zájmové útvary (kroužky) pro děti i další zájemce, nezapsané k docházce do školní družiny a školního klubu. Službu poskytuje za úplatu.³⁴

Školní kluby a školní družiny poskytují žákům prostor pro uskutečňování volnočasových aktivit po vyučování. Zde mohou děti odpočívat, hrát různé hry v tělocvičně i na čerstvém vzduchu, dělat společné věci se svými vrstevníky a kamarády a také se připravovat na vyučování a psát své domácí úkoly. To vše pod dohledem pedagogického pracovníka, který dohlíží na chování žáků. Čas strávený ve školní družině a školním klubu má tedy výchovný i preventivní význam.

3.2 Střediska volného času pro volný čas dětí a mládeže

Zatímco školní družiny a školní kluby fungují při základních školách i v menších obcích, střediska volného času pro děti a mládež se řadí k vyššímu vybavení regionů. Střediska volného času se dále dělí na domy dětí a mládeže a na stanice zájmových činností. Tato zařízení jsou specializovaná a také finančně nákladnější. Děti, mládež a v některých případech i dospělí sem docházejí za konkrétními zájmovými činnostmi, které zde provozují. Účastníci zájmové činnosti uskutečňují v různých kroužcích, nebo jsou členy určitého klubu, oddílu či souboru.

Střediska volného času poskytují různorodé aktivity všem, kteří mají zájem nějaké z nich provozovat. Jedná se o zájmové činnosti, soutěže, odbornou pomoc i jiné specifické činnosti. Střediska volného času se dělí na:

- domy dětí a mládeže, jejichž úkolem je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností. Domovy dětí a mládeže poskytují: zájmovou činnost pravidelnou, zájmovou činnost příležitostnou, postupové soutěže, práci s talenty, nabídku spontánních aktivit, odbornou pomoc a jiné specifické činnosti,

³⁴ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 116–117.

- stanice zájmových činností (jsou specializované na konkrétní zájmovou oblast).³⁵

Střediska volného času poskytují:

- a) zájmové činnosti pravidelné, které jsou organizované v zájmových útvarech, které se označují jako:
 - kroužek (menší zájmový útvar zaměřený na vnitřní život útvaru – např. rybářský kroužek),
 - soubor (zájmový útvar směřující k veřejné produkci výsledků činnosti – např. divadelní soubor),
 - klub (zájmový útvar s volnější organizační strukturou – např. filmový klub)
 - oddíl (útvar je součástí většího organizačního celku, má charakter kroužku – např. tělovýchovný útvar),
 - kurz (útvar s vymezenou délkou trvání, účastníci při něm získávají určité množství vědomostí či dovedností, po skončení kurzu může být vydáno osvědčení o absolvování pro zúčastněné – např. kurz účetnictví)
- b) zájmové činnosti příležitostné zahrnující nabídku organizovaných akcí charakteru výchovně-vzdělávacího nebo rekreačního. Do těchto činností zahrnujeme např. místní soutěže, výlety, exkurze a příměstské prázdninové tábory, které nabízí akce pro děti v určitém cyklu o prázdninách.
- c) nabídku spontánních aktivit: spontánní aktivity nemají pevně daný začátek ani konec. Jejich trvání vymezuje provozní doba zařízení. Jsou přístupné všem. Do nabídky spontánních aktivit patří otevřené dětské hřiště, čítárny, sportoviště, posilovny, putovní trasy se sítí ubytoven. Pedagog zde vystupuje jako rádce nebo konzultant. Nabídka pro talentované děti a mládež s vyhraněnými zájmy se řadí do vyššího typu nabídky spontánních aktivit. Umožňuje přístup k laboratořím, ateliérům či odborné pracovně. Účastníci zde rozvíjí projevený talent pod vedením odborníka. Jedná se o individuální práci s talentovanou mládeží.

³⁵ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 121.

- d) Garanci a organizaci soutěží a přehlídek vyhlášených či doporučených MŠMT ČR Pomocí soutěží a přehlídek se vyhledávají talentované děti a mládež a následně se vedou k účelnému využívání jejich volného času.
- e) prázdninovou táborovou činnost, která organizovanou činností s dětmi, mládeží i s rodiči a dětmi. Provozuje se o prázdninách (letních, jarních či vánočních), tedy v době dlouhodobého volna a trvá obvykle více než pět dnů.
- f) odbornou pomoc: dům dětí a mládeže poskytuje formou seminářů, školení, přednášek, vzorových akcí, kurzů a vydáváním metodických příruček odbornou pomoc subjektům pečujícím o volný čas dětí a mládeže v resortu školství, občanským sdružením či sdružením dětí a mládeže. Domovy dětí a mládeže pracují také s ohroženými sociálními skupinami. Daří se jim úspěšně provádět integraci handicapovaných dětí.³⁶

Střediska volného času dětí a mládeže poskytují dětem a mladým lidem příležitosti, jak naložit se svým volným časem. Během roku nabízí činnosti z různých zájmových oblastí a v období prázdnin přináší například nabídku letních táborů. Střediska volného času nabízí svým klientům zájmové činnosti pravidelné i příležitostné, nabídky spontánních aktivit, soutěže a přehlídky, táborovou činnost či odbornou pomoc. Přispívají tak ke tvorbě volnočasových aktivit pro děti, mládež i pro dospělé.

3.3 Domovy mládeže

Mezi školské zařízení zabezpečující žákům středních a vyšších odborných škol výchovu, ubytování a stravování patří domovy mládeže. Žáci se zde řídí vnitřním řádem, ve kterém je určen čas na budíček a vymezena je i doba, kdy se vykonávají různé aktivity (úklid pokojů, čas na oběd apod.).

Domovy mládeže jsou buď součástí střední školy, nebo stojí samostatně. Provoz je zde zajištěn během školního roku a někdy také o víkendu. Žáci, kteří jsou zde ubytováni, mají určitá práva (např. používat přidělenou místnost a využívat zařízení domova

³⁶ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 122.

mládeže určeného žákům) a povinnosti (např. dodržovat vnitřní řád a zásady slušného chování). Vnitřní řád domova mládeže zahrnuje denní režim, do kterého je zařazen budíček, doba osobní hygieny, úklid pokojů, snídane, oběd, večeře, osobní volno apod. Denní režim by měl odpovídat potřebám vyvíjejícího organismu, má za úkol posilovat duševní hygienu a dávat dostatek prostoru pro individuální potřeby žáků. Domov mládeže nabízí prostor pro realizaci zájmů žáků. Ti uspokojují své zájmy individuální činností, skupinově v organizovaném zájmovém útvaru nebo neformální klubovou činností. Vychovatelé pracují s žáky a studenty, kteří jsou rozděleni do výchovných skupin po 20–30 žácích nebo studentech, u skupin tvořených studenty vyšší odborné školy se pohybuje počet studentů ve skupině od čtyřiceti do padesáti. Podle tradičního pojetí domova mládeže skupina měla samostatný program v prostorách domova mládeže (besedy, zájmová činnost) i mimo prostory domova mládeže (kulturní, sportovní a společenské akce – divadelní představení, taneční apod.). Tzv. domov mládeže penzionového typu je typ domova mládeže, kde je chod zařízení založen na značné organizační volnosti. Činnost je organizována pro žáky podle jejich individuálních zájmů a potřeb.³⁷

Vedoucí pracovník řídí činnost skupiny dětí a mládeže, analyzuje jejich potřeby, organizuje a monitoruje aktivity, zajišťuje výchovnou činnost, zapojuje děti, mládež i své spolupracovníky do vhodných aktivit, komunikuje s účastníky volnočasových aktivit i s lidmi mimo výchovnou skupinu (s rodiči, úřady apod.). Mezi jeho odborné dovednosti patří schopnost rozpoznat důležité potřeby dětí a mládeže a vytváření dlouhodobého plánu, který obsahuje výchovné a vzdělávací cíle. Vedoucí dětí a mládeže organizuje a zajišťuje hry a činnosti pro děti a mládež, vytváří scénář pro jednotlivé akce (schůzky, výpravy atd.), vybírá vhodné prostředí pro uskutečnění aktivity, provádí prevenci a osvětu v oblasti sociálně patologických jevů a do činností zařazuje prvky multikulturní výchovy (např. pomocí expedice, pozvání hosta či účasti na seminářích).³⁸

Pracovníci školských zařízení pro zájmové vzdělávání by měli mít přehled o tom, jakými aktivitami osloví své svěřence. Je potřebné, stále doplňovat vědomosti i znalosti

³⁷ PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, s. 127–148.

³⁸ HAVLÍČKOVÁ, D., ŽÁRSKÁ K. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. Praha: 2012, s. 12–14.

a informace o nových trendech a aktivitách. Nutná je také znalost souvisejících aktuálních právních předpisů, které je nutno respektovat.³⁹

Domovy mládeže poskytují z hlediska volnočasových aktivit žákům prostor pro realizaci svých zájmů, a to jak individuálních, tak skupinových. Trávit svůj volný čas zde mohou neformálně v klubu nebo organizovaně v zájmovém útvaru. Domovy mládeže organizují také kulturní, sportovní nebo společenské akce mimo své prostory.

3.4 Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace se podílí na tvorbě obecně prospěšných činností. Mezi takové činnosti můžeme zahrnout podporu zájmů lidí postižených chudobou nebo poskytování základních sociálních služeb. Mezi neziskové organizace dále řadíme spolky, nadace, náboženské společnosti, ekologické organizace, lidskoprávní organizace apod.

Nestátní neziskové organizace nabízí dětem a mládeži aktivní využití jejich volného času a obohacují výchovně-vzdělávací činnost škol, školských zařízení a rodin. Na území České republiky působí organizace jako Skaut, Pionýr, Duha či Česká tábornická unie, zájmová sdružení (hasičů, rybářů), Sokol a jiné tělovýchovné organizace a sdružení s místní působností (např. sdružení přátel při školských zařízeních). Společensky žádoucí nabídku volnočasových aktivit nabízí obce se samostatnou působností, které se angažují ve vytváření kulturních, sportovních a jiných zájmových a vzdělávacích činností dětí. Obce sledují využívání volného času dětí a nabízí jim volnočasové aktivity se zřetelem k jejich zájmům a možnostem, dále spolupracují se školami a dalšími subjekty.⁴⁰

Informační centra pro mládež poskytují anonymně a bezplatně informace z oblastí života mladých lidí, na základě jejich potřeb přiměřeným jejich věku a možnostem. Základní úkol informačních center pro mládež je sběr a třídění informací a následná distribuce mezi mladé lidi. Činí tak pomocí brožur i elektronickou cestou, zejména

³⁹ MACEK M., UČEK J. *Školská zařízení pro zájmové vzdělávání* 3. MŠMT, odbor pro mládež: 2003, s. 119.

⁴⁰ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 149.

publikováním informací na svých webových stránkách. Nestátní neziskové organizace vznikají a fungují nezávisle na státu, poskytují obecně prospěšné činnosti či neziskovou činnost pro soukromé osoby. Jejich poslání je podporovat zájmy lidí, zejména sociálně slabších skupin, chránit životní prostředí a poskytování nejrůznějších sociálních služeb. Z hlediska volného času se uplatňují různá zájmová sdružení a organizace.

Mezi nestátní neziskové organizace patří také Informační centra pro mládež, NICM – Národní informační centrum pro mládež. Informační centra pro mládež jsou místa, která anonymně a bezplatně poskytují komplexní a aktuální informace z různých oblastí života mladých lidí, na základě jejich požadavků a potřeb, způsobem přiměřených jejich věku a možnostem. Informace mají odpovídat zásadám Evropské charty informací pro mládež.⁴¹

Národní informační centrum pro mládež provozuje metodické a poradenské služby pro pracovníky informačních center pro mládež z celé České republiky, vydává publikace, organizuje školení, nabízí stáže a další pomoc jak fungujícím tak nově vznikajícím informačním centrům pro mládež.⁴²

Na rozdíl od regionálních center Národní informační centrum pro mládež vykonává i metodickou a poradenskou službu pro pracovníky ostatních Informačních center pro mládež z celé ČR, vydává publikace, pořádá školení, nabízí stáže a další potřebnou pomoc již fungujícím i nově vznikajícím Informačním centrům pro mládež.⁴³

3.5 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Zařízení nízkoprahová nabízí služby všem klientům, kteří o ně jeví zájem. Mohou sem docházet bez doporučení či posudků a využívat bezplatně všech služeb. S neorganizovanými dětmi a mládeží pracují tzv. streetworkeri, sociální pracovníci,

⁴¹ Kolektiv pracovníků Národního informačního centra pro mládež a kolektiv redaktorů internetového časopisu REMIX. *Informační centra pro mládež v ČR*. Národní institut pro další vzdělávání, 2010, s. 6.

⁴² Informační centra pro mládež v EU Informační a poradenské služby, s. 28.

⁴³ ČÁKIOVÁ J., JAROLÍMKOVÁ L., HODAČ T. *Informační centra pro mládež v EU: Informační a poradenské služby*. Národní institut pro další vzdělávání, 2010, s. 28.

kteří jedince vyhledávají ohroženou mládež přímo na ulici. Nízkoprahová zařízení jsou často provozována nestátními neziskovými organizacemi.

Nízkoprahovost znamená co největší přístupnost, odstranění bariér, poskytování služeb bez úplaty, možnost anonymity a příležitost kdykoliv přijít i odejít. Nízkoprahová zařízení jsou určena zejména dětem a mladým lidem, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci. Může jít o narušení vztahů (vrstevnických, rodinných, pracovních), nízkou životní úroveň, ohrožení sociálně patologickými jevy, vyhraněný životní styl neakceptovatelný společností a další potíže, se kterými se jedinec potýká. Nízkoprahová zařízení patří do nabídky spontánních aktivit. Nabízí svým klientům nabídku možností trávení volného času. Posílání nízkoprahových zařízení je přispívat ke zlepšení kvality života těchto jedinců snižováním sociálních rizik vyplývajících ze života a pomáháním vytvářet podmínky pro řešení nepříznivých sociálních situací. Pro trávení volného času jsou v nízkoprahových zařízeních k dispozici základní technické vybavení (společenské hry, výtvarné potřeby, knihy, psací potřeby apod.), prostor a technické zázemí i odbornou pomoc. Klienti jsou však vedeni k co největší soběstačnosti. Nízkoprahová zařízení připravují pro své klienty programy (často s preventivním významem) i výjezdové akce na bázi zážitkové pedagogiky.⁴⁴

Nízkoprahová zařízení jsou určena především lidem, kteří se v osobním životě potýkají s obtížemi. Může jít o narušené vztahy v rodině či mezi vrstevníky, ale také zdravotní handicap či ohroženost jedince nezaměstnaností. Nízkoprahová zařízení nabízí zázemí i odbornou pomoc. Výhodou je zejména možnost kdykoliv přijít a odejít a také bezplatnost služeb.

⁴⁴ HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008, s. 150.

Trávení volného času může probíhat v různých zařízeních, která mohou být školská, výchovná, nebo ubytovací. Děti na prvním stupni základních škol mohou navštěvovat po vyučování školní družinu, žáci druhého stupně můžou docházet do školního klubu. Zde mohou děti odpočívat, připravovat se na vyučování, věnovat se zájmovým činnostem. Dalšími místy, kde se dá zhodnotit volný čas, jsou střediska volného času, která se dělí dále na domovy dětí a mládeže a stanice zájmových činností. Střediska volného času nabízí zájmové činnosti, soutěže, táborovou činnost, odbornou pomoc apod. Domovy mládeže poskytují žákům středních a vyšších odborných škol výchovu, ubytování a stravování. Další zařízení zabývající se volným časem jsou nestátní neziskové organizace, které se podílí na tvorbě obecně prospěšných činností. Mezi nestátní neziskové organizace patří spolky, nadace, ekologické organizace apod. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež fungují na principu nízkoprahovosti. To znamená co největší přístupnost a příležitost kdykoliv přijít i odejít. Tato zařízení slouží lidem, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci tím, že poskytuje nabídku volnočasových aktivit včetně zázemí.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 Výzkumná část práce

Výzkumná část bakalářské práce je zaměřena na analýzu možností trávení volného času v obci Jamné. V obci jsem žila prvních dvacet let svého života. Nabídka volnočasových aktivit zde byla omezena, ovšem nelze říct, že by si zde člověk nepřišel na své. V současné době je dětem v obci volně přístupné dětské hřiště, které nabízí například prolézačky, houpačky, křídovou tabuli a ping-pongový stůl. Ke sportovnímu využití obyvatel slouží dvě sportovní hřiště (fotbalové hřiště a hřiště s umělým povrchem). Pro odpočinkové volnočasové aktivity je po obci umístěno několik laviček a na návsi se nachází veřejný park. Za zmínku stojí také kulturní dům, který je místem pro pořádání příležitostných kulturních akcí.

4.1 Obec Jamné v Kraji Vysočina

Obec Jamné se rozkládá 12km severovýchodně od Jihlavy. Nejstarší kronika, která je k dispozici Obecním úřadě Jamné, je psána od druhé poloviny 19. století. Novější kronika pochází z let 1985–1999 a odpovídá skutečnosti pouze zčásti. Podle starosty obce jsou obě kroniky informačně chudé a novější kronika je navíc do roku 1990 ovlivněná politickým režimem.

Dříve měli lidé volného času méně, než kolik ho mají dnes. Obyvatelé obce Jamné na tom nebyli jinak. Dospělí i jejich děti po celý rok obhospodařovali svá hospodářství a o sezóně pracovali celé dny na polích. Na volný čas se ohledy příliš nebraly. Děti hrály s ostatními dětmi z obce různé venkovní hry. Ke hrám jim vystačily obvykle přírodní předměty – stromy, na které lezly, květiny, ze kterých pletly věnce apod. Rodiče vyráběly dětem houpačky a posedy. Pozdní večery děti netrávily nahodile na ulici, jak k tomu dochází dnes. Rodiny se ve volném čase mezi sebou navštěvovaly a trávily volný čas společnými diskuzemi. V letních měsících se chodili obyvatelé obce koupat do Mlýnského rybníka, který je dnes plný sinic a k plavání jej nelze využívat.

K volnočasovým účelům v obci Jamné v současné době slouží kulturní dům, kde se každoročně pořádají plesy (hasičský, myslivecký, školní, maskarní), dětské karnevaly a

příležitostné akce (hudební zábavy, přednášky – např. o švýcarské spřátelené obci Merzligen, kurzy – např. S nůží do světa řemesel, vystoupení ochotnického divadla – Ochotníci Zhoř apod.). V kulturním domě je umístěn ping-pongový stůl, který je k dispozici veřejnosti a dětem ze Základní školy Jamné, které využívají tento prvek v rámci kroužku stolní tenis. Do listopadu roku 2005 se v kulturním domě promítaly filmy. Tato činnost byla zrušena pro nedostatek zájmu ze strany obyvatel. Ve večerních hodinách se část obyvatel obce schází v místním restauračním zařízení, které se nachází v budově kulturního domu a je od společenského sálu odděleno dveřmi. Knihy si děti i dospělí mohou vypůjčit v místní knihovně, která je otevřena jednou za týden a nabízí též pro veřejnost přístup na počítač s internetem.

Obec poskytuje k volnočasovým účelům dvě sportovní hřiště, jedno fotbalové a druhé s umělým povrchem. Na zatravněném hřišti se konají fotbalové tréninky a fotbalové zápasy, jinak je volně přístupné pro volnočasové využití obyvatel obce. Hřiště s umělým povrchem slouží pro hry jako je tenis, nohejbal či volejbal. Pro děti do patnácti let je jeho užívání zdarma, pro dospělé je zpoplatněno symbolickým ročním poplatkem. Na hřišti s umělým povrchem se každou neděli hraje volejbal. Pořádají se zde také volejbalové turnaje (tenisová čtyřhra, které se účastní zhruba dvaceti lidí). Hraní volejbalu funguje celoročně od roku 2012, ovšem dochází ke klesajícímu zájmu.

Základní škola Jamné poskytuje vzdělání pro žáky od první do páté třídy a nabízí dětem tyto kroužky: stolní tenis, pěvecký kroužek, hra na flétnu, anglický jazyk pro 3.-5. ročník, taneční kroužek a cvičení na míčích. Odpoledne po vyučování mohou děti trávit svůj volný čas ve školní družině spontánními aktivitami a přípravou na vyučování. Dozor zde zabezpečuje jedna vychovatelka.

Pro volnočasové aktivity dětí obec nechala vystavět dětské hřiště, které vznikalo v průběhu posledního desetiletí. Je určeno dětem do dvanácti let. Místní mládež se však podílí na jeho devastaci, a proto obec z finančních důvodů nedoplňuje nové prvky. Další a starší dětské hřiště se nachází v zahrádce školní družiny. Několik desítek let byl v obci dětem veřejně k dispozici dětský kolotoč. Nesplňoval bezpečnostní prvky Evropské unie, proto musel být počátkem 21. století odstraněn.

Tělocvična při školní družině byla ještě nedávno využívána ve večerních hodinách veřejností, zejména ženami, které zde jedenkrát do týdne docházely na cvičení. Z důvodu klesající návštěvnosti byla tato činnost ukončena. Dnes je tělocvična využívána žáky Základní školy Jamné v rámci tělesné výchovy, k realizaci sportovních kroužků a je místem pro volnočasové aktivity dětí navštěvujících školní družinu.

Mezi sdružení, která v obci působí, patří:

- Myslivecké sdružení Háje Jamné (sdružení pořádá v létě den dětí),
- Český svaz chovatelů Jamné,
- Sbor dobrovolných hasičů Jamné (činnost sboru byla obnovena před čtyřmi lety),
- TJ Sokol Jamné (dělí se na oddíl A a oddíl B. Přípravky fungují pro děti od šesti let dvakrát týdně v Polné) a
- rybáři.

V rámci volnočasových aktivit pořádá obec pro veřejnost každý rok v dubnu pálení čarodějnic, o víkendu se na místním fotbalovém hřišti hrají fotbalové zápasy, v srpnu a v září se v odpoledních hodinách v místě fotbalového hřiště konají venkovní hudební akce s občerstvením a od roku 2007 probíhá na první neděli adventní na návsi rozsvěcování vánočního stromku.

První květnový víkend v obci Jamné probíhá pouť. Na návsi jsou po celý víkend umístěny pouťové atrakce a stánky, které jsou lákadlem především pro děti. Pro dospělou část obyvatel jsou pořádány v kulturním domě taneční zábavy. Při pěkném počasí hraje v odpoledních hodinách na hřišti dechová hudba, vyhledávána zejména seniory.

V rámci mikroregionu Polensko se konají každoročně tři akce pro seniory – první je zábavné odpoledne v Arnolci a dvakrát do roka probíhá setkání seniorů v Polné. Speciální autobusy nabírají a vysazují seniory u jejich domovů. Bohužel je na těchto akcích nízká účast.

Obec Jamné spolupracuje s okolními obcemi. Obec Rybné ve spolupráci s obcí Jamné v roce 2015 uskutečnila událost s názvem Stezka odvahy určenou pro obyvatele

jmenovaných obcí i pro obyvatele obcí sousedících. Obec Věžnice pořádá každoročně v létě akci pro děti s názvem Pohádkový les. Na této události se sejde každoročně okolo pěti set lidí.

Při osobním setkání se starostou jsem se dozvěděla, že největší překážkou při tvoření volnočasových aktivit v obci je to, že děti, mládež i dospělí nejeví zájem o nabízené aktivity. Důkazem je nízká účast obyvatel na programech, které obec vytváří. Dalším problémem je finanční omezení obce. Současný starosta obce se proto cítí nedostatečně motivován pro realizaci nových volnočasových aktivit.

4.2 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Volný čas dětí, mládeže, dospělých i seniorů si získává v mnoha směrech a ohledech čím dál větší pozornost. V současnosti se však u lidí objevuje pasivní trávení volného času. Přispívá k tomu zejména rozvoj nových technologií a pro dnešní dobu stále se rozšiřující konzumní způsob života. Cílem výzkumu je zjistit, jakým aktivitám se obyvatelé obce Jamné věnují ve svém volném čase a jak jsou spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit, které se jim v místě jejich bydliště a okolí nabízí.

4.3 Výzkumný vzorek

V matrice na Obecním úřadě v Jamném jsem si zjistila informace o počtu obyvatel obce. Údaje pochází ze dne 4. 3. 2015, kdy jsem o data požádala: V obci Jamné žije 247 žen a 273 mužů. Dostupným výzkumným vzorkem, se kterým jsem pracovala, byly:

1. děti navštěvující Základní školu Jamné (žáci 1.– 5. ročníku),
2. náhodně vybraní obyvatelé obce.

4.4 Výzkumný nástroj

Výzkumným nástrojem byly mnou vytvořené dva nestandardizované dotazníky:

- první dotazník je zaměřen na děti, které navštěvují Základní školu Jamné a skládá se z 11 otázek,
- druhý dotazník je určen pro ostatní obyvatele obce a obsahuje 13 otázek.

Oba druhy dotazníků jsou anonymní. U některých otázek lze zvolit pouze jednu z nabízených odpovědí, u jiných otázek je možno vybrat odpovědi více nebo odpověď vlastní.

4.5 Místo sběru informací

Informace jsem získala od obyvatel obce Jamné, která leží v Kraji Vysočina nedaleko krajského města Jihlava. Dotazníky jsem dodala obyvatelům obce:

1. při osobním setkáním – osobně jsem obcházela obyvatele obce a žádala jsem je o vyplnění krátkého dotazníku. Nikdo mě neodmítl a všichni oslovení mě pozvali do svého bytu, kde během několika minut dotazníky vyplnili a hotové mi vrátili zpět,
2. pomocí elektronické pošty – touto cestou jsem oslovovala především mladší část obyvatel obce, na které znám e-mailovou adresu. Dotazníky jsem posílala v příloze s prosbou o zaslání vyplněných zpět na moji e-mailovou adresu.

4.6 Výzkumné otázky

Jakým způsobem tráví obyvatelé obce Jamné svůj volný čas?

Jak jsou spokojeni obyvatelé obce Jamné s trávením volného času v obci?

Jakých akcí pořádaných obcí Jamné se obyvatelé obce účastní?

4.7 Vyhodnocení výzkumného šetření

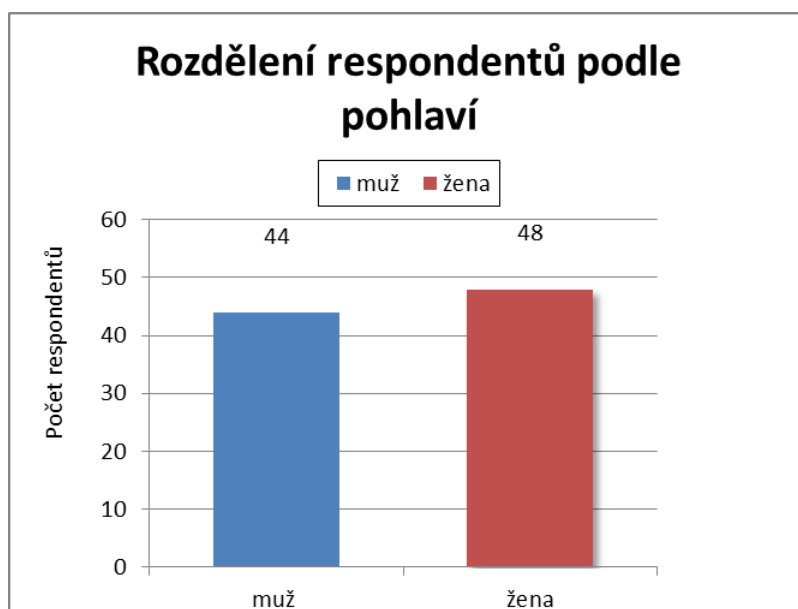
V březnu roku 2015 jsem zahájila dotazníkové šetření, při kterém jsem získala zpět celkem 105 vyplněných dotazníků. Analýzu dat jsem provedla v Excelu, kde jsem z nashromážděných dat vytvořila grafy. Na každou z výzkumných otázek připadá jeden sloupcový graf.

4.7.1 Vyhodnocení dotazníku č. 1

Název dotazníku: Trávení volného času obyvatel obce Jamné

Dotazník, který je součástí výzkumného vyhodnocení uvedeného v první podkapitole, byl zaměřen na obyvatele obce Jamné a jeho cílem bylo zjistit, jak jsou občané spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit, které se jim v místě jejich bydliště nabízí. Výsledky dotazníkového šetření jsem zanesla do grafů, které v následující podkapitole popisují.

Údaj č. 1: **Pohlaví dotázaných obyvatel obce Jamné**

Graf č. 1: Pohlaví dotázaných obyvatel obce Jamné

Podle dat z prvního grafu odpovědělo na dotazník celkem 44 mužů a 48 žen, tedy ani jedno z pohlaví v mém šetření nedominuje. Z celkového počtu 92 dotazníků jsem 67

získala zpět při osobním kontaktu a 25 se mi vrátilo elektronickou cestou. Při odpovídání na výzkumné otázky byly ženy vstřícnější než muži a také jevíly o problematiku trávení volného času větší zájem.

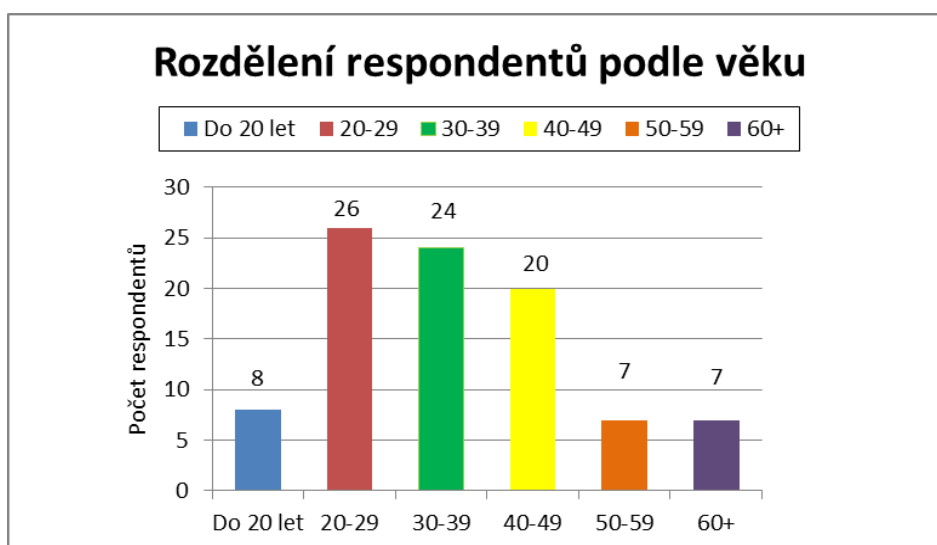
Údaj č. 2: Věk dotázaných obyvatel obce Jamné

Rozdělení obyvatel obce Jamné do věkových kategorií podle matriky obce Jamné, ke dni 4. 3. 2015:

Věková kategorie	Počet obyvatel
0-20 let	110
20-29 let	84
30-39 let	71
40-49 let	86
50-59 let	59
60+ let	112

Tabulka: Rozdělení počtu obyvatel podle věku

Věk dotázaných obyvatel obce Jamné

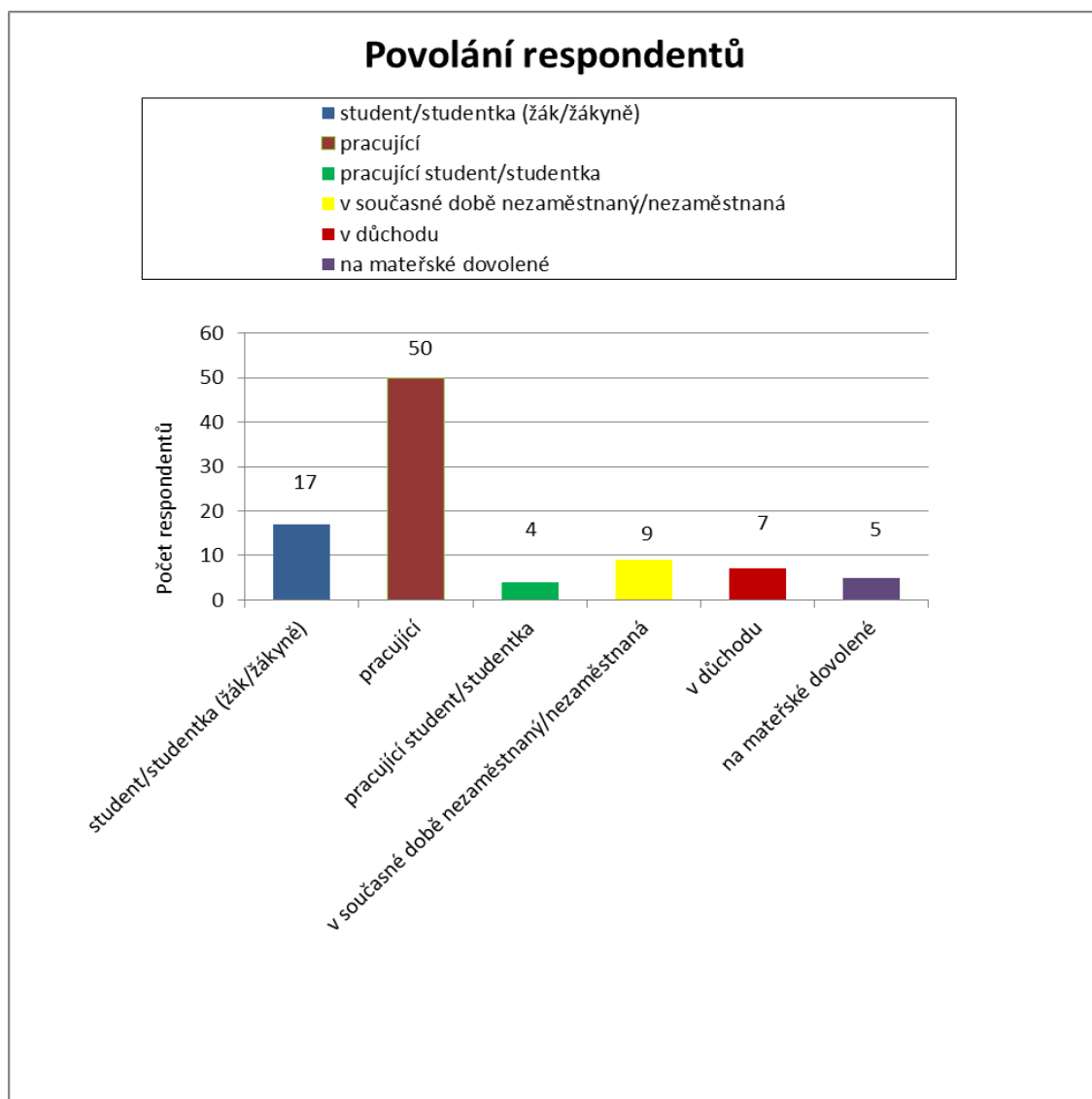

Graf č. 2: Věk dotázaných obyvatel obce Jamné

Z grafu číslo dva je vidět, že nejčastější skupinou lidí, která odpovídala na dotazník, byli lidé ve věku 20–29 let. Z oslovených věkových kategorií spolupracovaly v problematice trávení volného času jednotlivé věkové kategorie následovně:

1. 0–20 let: hůře zastižitelní, sdílní a komunikativní, volný čas tráví převážně v Jihlavě, kam dojíždí do škol,
2. 20–29 let: komunikativní, velmi sdílní a komunikativní, tráví volný čas převážně v obci Jamné,
3. 30–39 let: komunikativní, časově přístupní, v obci se věnují vybraným volnočasovým aktivitám,
4. 40–49 let: komunikativní, hůře zastižitelní, vytížení pracovními i mimopracovními aktivitami,
5. 50–59 let: méně komunikativní, málo sdílní, vyhledávající trávení volného času klidnými aktivitami, vyplňují svůj volný čas koníčky (zahrada, dílna apod.),
6. 60+ let: málo sdílní, volnočasovými aktivitami se zabývají spíše pasivně, preferují odpočinkové aktivity.

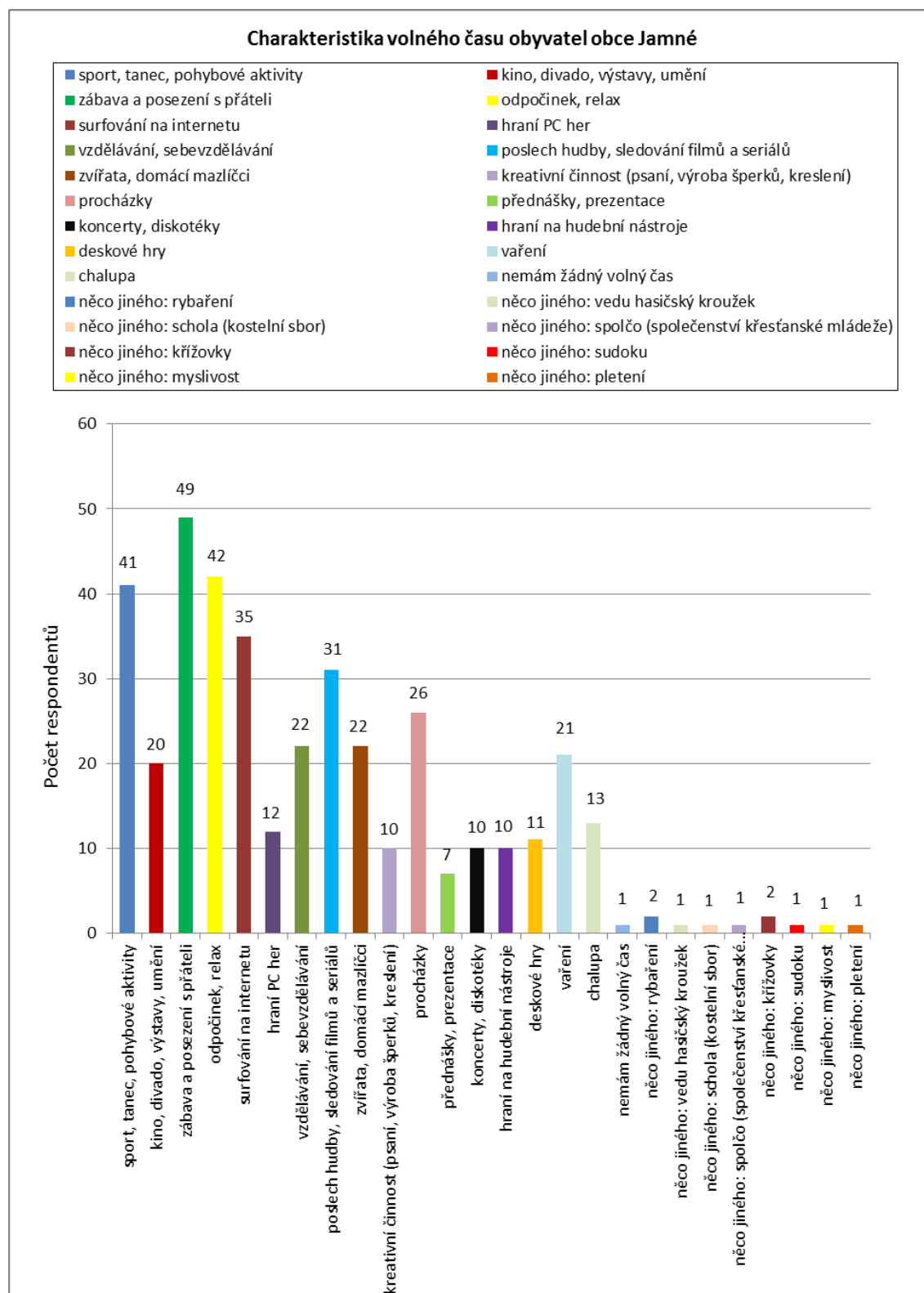
Údaj č. 3: Povolání obyvatel obce Jamné

Graf č. 3: Povolání obyvatel obce Jamné

Podle třetího grafu nejčastěji na dotazník odpovídali pracující občané. Zatímco lidé v důchodu mi při dotazníkovém šetření často sdělovali, že volného času mají dostatek až nadbytek, ženy na mateřské dovolené měly pocit, že volného času se jim příliš nedostává.

Otázka č. 1: Co nejvíce charakterizuje Váš volný čas?

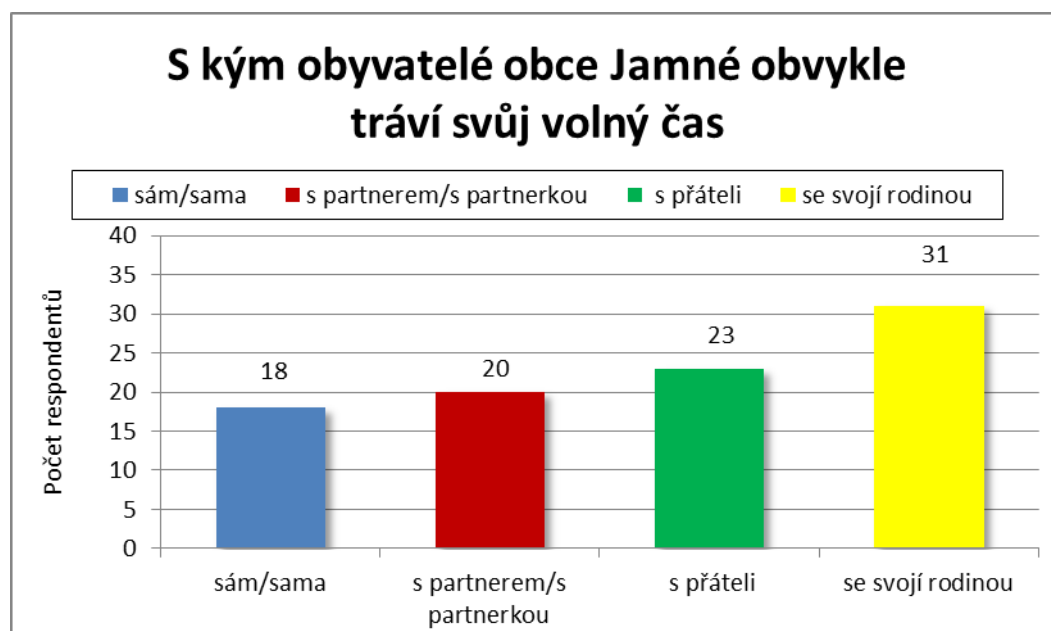
Graf č. 4: Charakteristika volného času obyvatel obce Jamné

Z grafu číslo 4 je vidět, že nejvíce respondentů tráví volný čas:

1. zábavou a posezením s přáteli,
2. odpočinkem a relaxací,
3. sportem, tancem a pohybovými aktivitami,
4. surfováním na internetu,
5. poslechem hudby,
6. sledováním filmů a seriálů.

Další výsledky – viz graf. V obci Jamné je trávení volného času omezeno, protože některé aktivity zde nelze realizovat. Důvodem je to, že v obci se nenachází odpovídající zařízení a prostory (cyklostezky, fitcentra, kluby apod.). Vzhledem k tomu, že nejvíce oslovených občanů tráví svůj volný čas zábavou a posezením s přáteli, lze usuzovat, že obyvatelé obce Jamné žijí ve volném čase společenským životem.

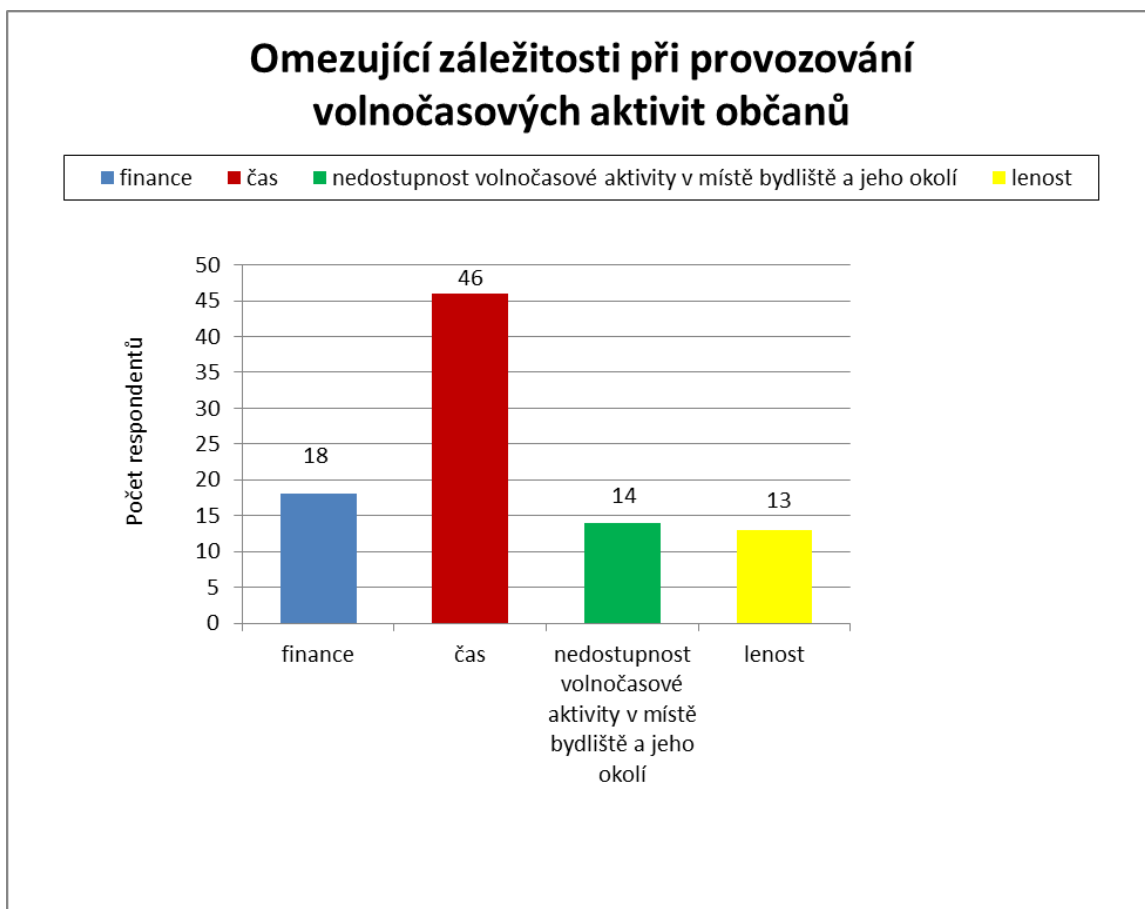
Otázka č. 2: S kým trávíte obvykle svůj volný čas?

Graf č. 5: S kým obyvatelé obce Jamné obvykle tráví svůj volný čas

Na grafu číslo 5 vidíme, že většina dotázaných občanů svůj volný čas tráví s rodinou, zatímco nejméně oslovených obyvatel preferuje trávení volného času o samotě.

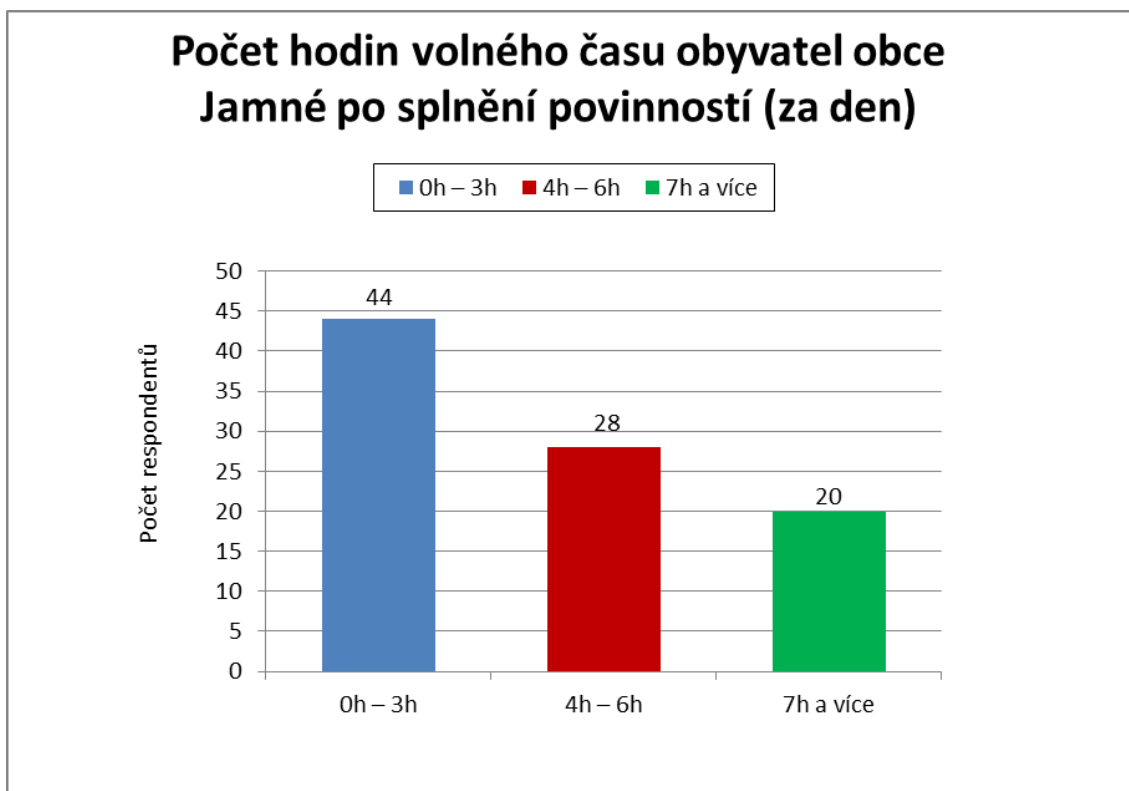
Otázka č. 3: **Jaká je Vaše hlavní omezující záležitost při provozování volnočasových aktivit?**

Graf č. 6: Omezující záležitosti při provozování volnočasových aktivit občanů

Podle grafu číslo 6 obyvatelé Jamného omezují při provozování volnočasových aktivit nejvíce čas, poté finance, dále nedostupnost volnočasové aktivity v místě jejich bydliště a jeho okolí a nakonec lenost. Většina oslovených obyvatel jsou pracující lidé, kteří za prací dojíždí do okolních měst. Po splnění pracovních a mimopracovních aktivit jim tedy volného času příliš nezbyvá. Nebo to alespoň tak oni sami vidí.

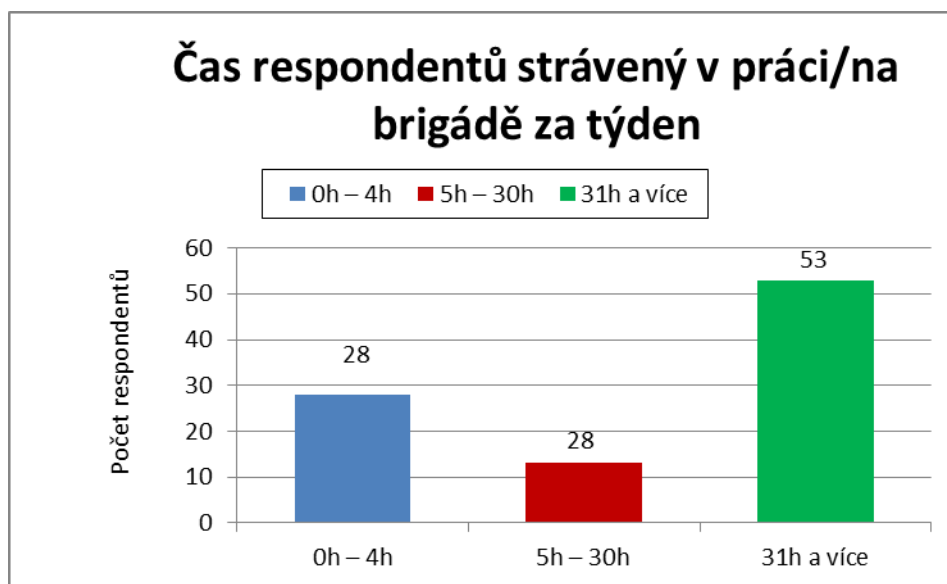
Otázka č. 4: Kolik volného času Vám denně zbývá po splnění pracovních či školních povinností?

Graf č. 7: Počet hodin volného času obyvatel obce Jamné po splnění povinností (za den)

Z grafu číslo sedm je viditelné, že téměř polovině oslovených obyvatel obce po splnění pracovních a mimopracovních povinností zbývá volného času od 0h do 3h. Tento výsledek odpovídá výsledku z předchozího grafu, který ukazuje na to, že občany nejvíce omezuje při volnočasových aktivitách nedostatek času.

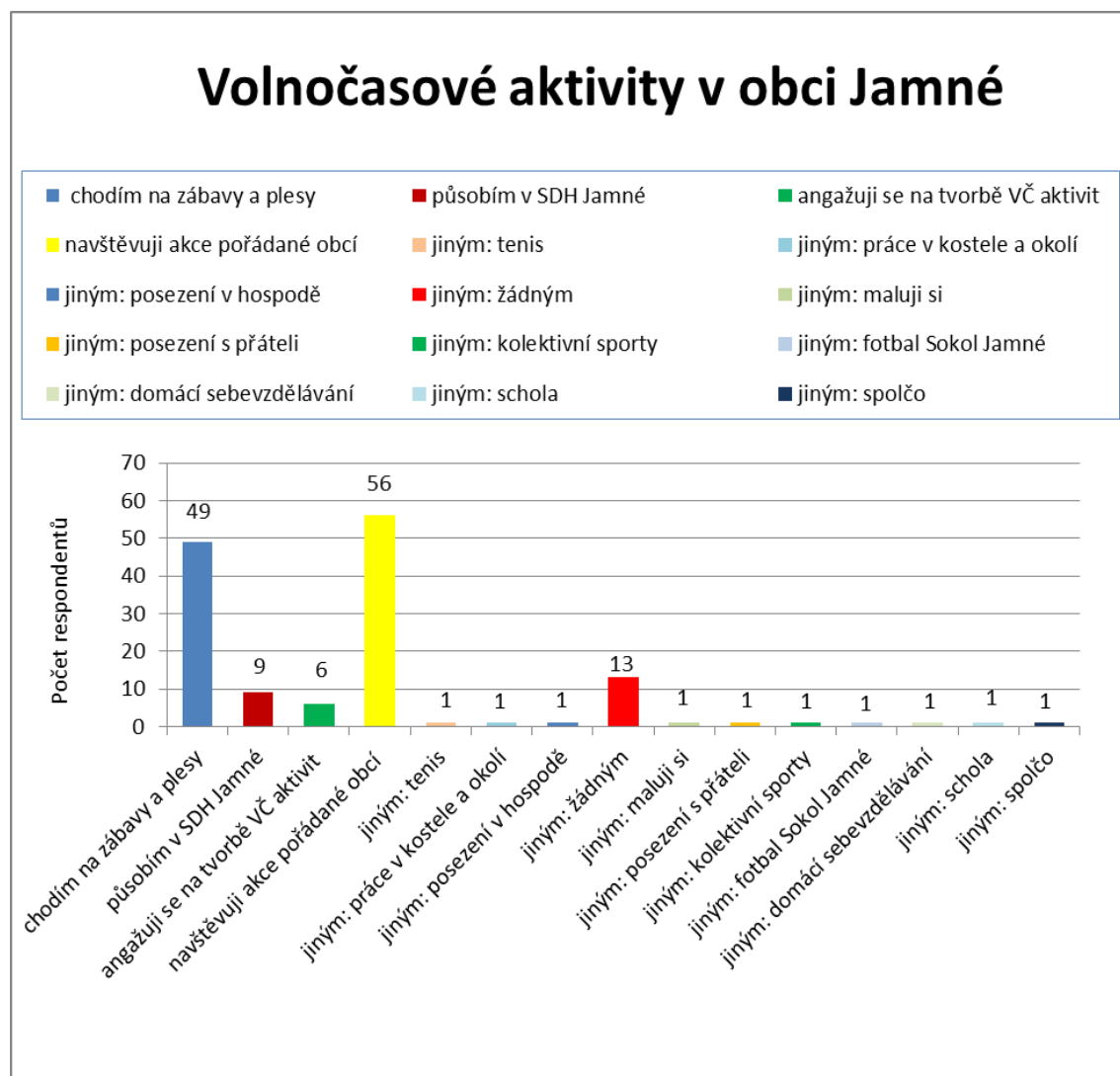
Otázka č. 5: Kolik času strávíte v práci (na brigádě) za týden?

Graf č. 8: Čas respondentů strávený v práci/na brigádě za týden

Podle grafu číslo osm, který vychází z dotazníkového šetření, nejvíce lidí stráví v zaměstnání za týden 31h a více, na druhém místě je časové rozmezí 0h–4h (jedná se o studenty, kteří např. rozdávají jednou za týden letáky), nejmenší počet lidí stráví v práci (na brigádě) 5h–30h za týden. Běžná pracovní doba je 40 hodin za týden a také z výsledků je evidentní, že polovina dotázaných pracuje na plný úvazek. Zatímco občany pracující na plný úvazek může při volnočasových aktivitách omezovat čas, u brigádníků jsou to obvykle finance.

Otázka č. 6: **Jakým činnostem se v obci Jamné věnujete ve svém volném čase?**

Graf č. 9: Volnočasové aktivity v obci Jamné

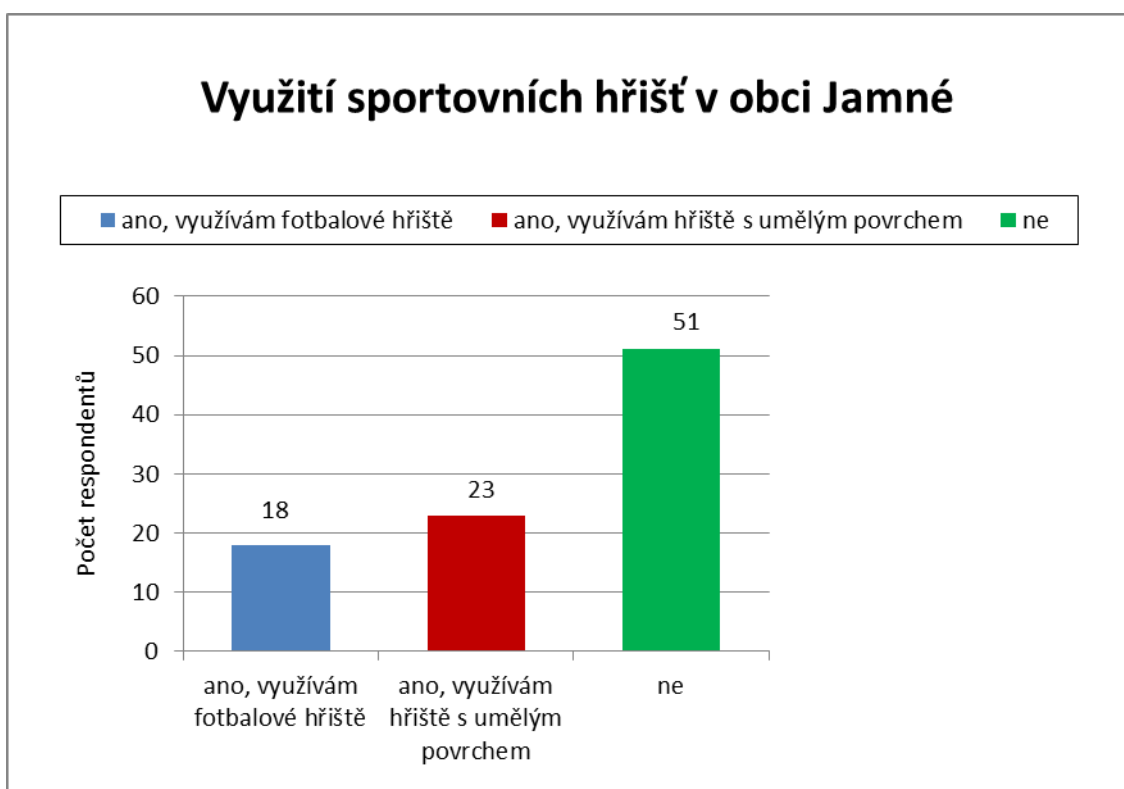
Výše uvedený graf ukazuje, jaké volnočasové činnosti obyvatelé obce Jamné nejvíce preferují. Nejčastější volnočasové aktivity, kterým se lidé v obci věnují, jsou:

1. navštěvování akcí pořádaných obcí (pálení čarodějnic, rozsvěcování stromku apod.),
2. účast na zábavách a plesech,
3. žádné aktivity.

Občané se nejčastěji ve volném čase věnují navštěvování akcí pořádaných obcí. Některé akce mají občané zažité jako tradici, jelikož se jich dlouhodobě pravidelně účastní. Při nich se setkávají s ostatními obyvateli obce, což může být dalším důvodem, proč tyto akce vyhledávají. Ovšem na třetím místě skončila varianta, že se obyvatelé

neúčastní v obci žádných volnočasových aktivit. Výsledek vypovídá o pasivitě při řešení trávení volného času v obci a o ignoraci nabízených volnočasových aktivit ze strany občanů.

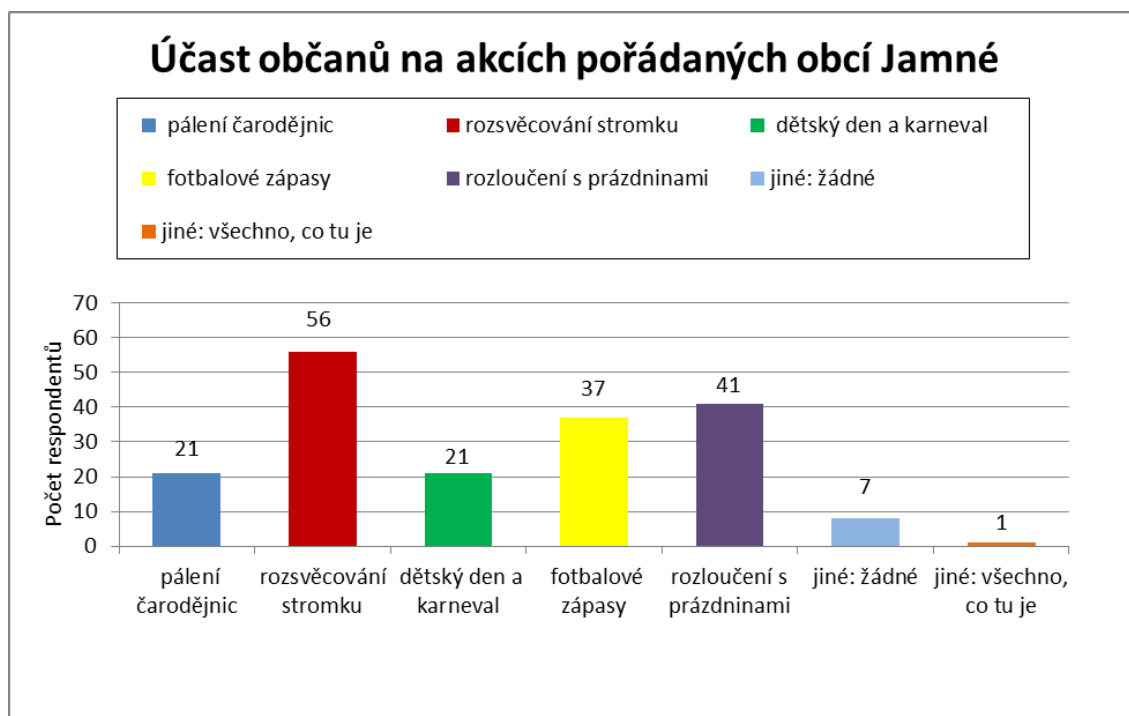
Otázka č. 8: Využíváte aktivně místní hřiště ve volném čase?

Graf č. 11: Využití sportovních hřišť v obci Jamné

Výstupem z grafu číslo jedenáct je to, že více než polovina oslovených respondentů žádné hřiště ve volném čase nevyužívá. Na druhé straně necelá polovina oslovených občanů ve volném čase preferuje sportovní aktivity a využívá alespoň jedno z hřišť, které obec nabízí. Fotbalové hřiště je ve volném čase využíváno především muži, zejména při hraní fotbalu, hřiště s umělým povrchem využívají také ženy při hraní volejbalu a tenisu.

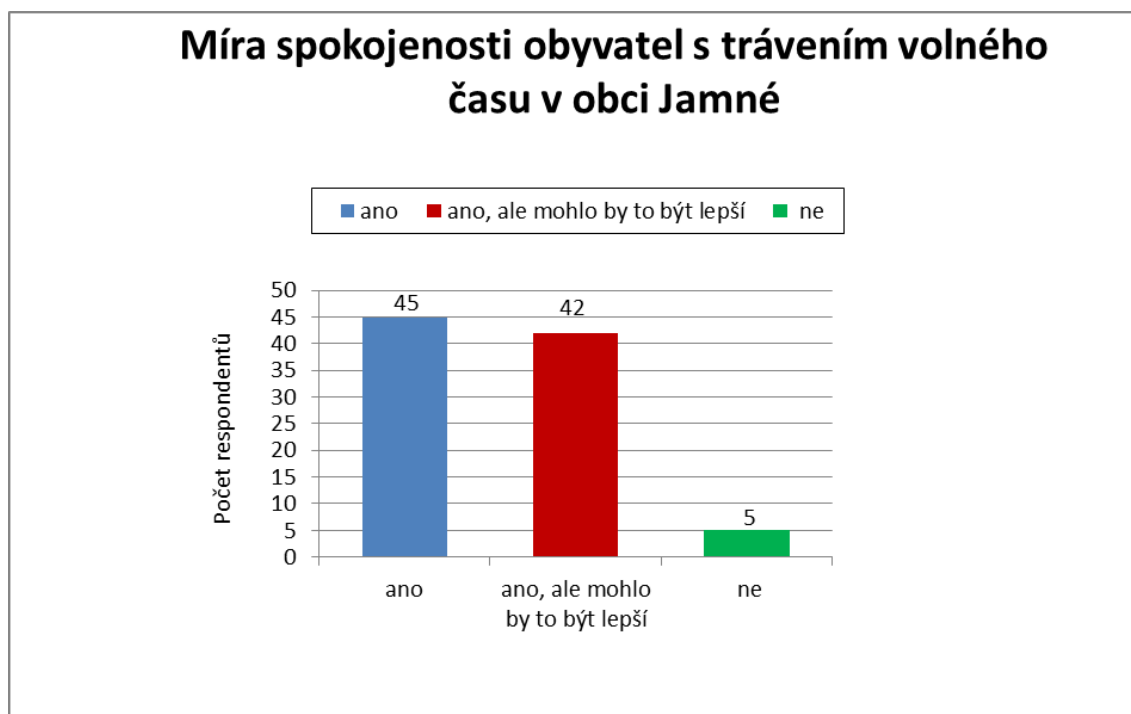
Otázka č. 9: Na jaké akce pořádané obcí chodíte?

Graf č. 12: Účast občanů na akcích pořádaných obcí Jamné

Po oslovení respondentů a zpracování jejich odpovědí se ukázalo, že obyvatelé obce Jamné v největším počtu navštěvují rozsvěcování stromku, které se koná každý rok na návsí první neděli adventní. Druhou nejnavštěvovanější akcí je rozloučení s letními prázdninami, následují fotbalové zápasy a na stejné úrovni je pálení čarodějnic a dětský den a karneval. O akce pořádané obcí Jamné tedy dotázaní obyvatelé jeví zájem. Pouze sedm respondentů odpovědělo, že se žádných akcí obce nezúčastňují.

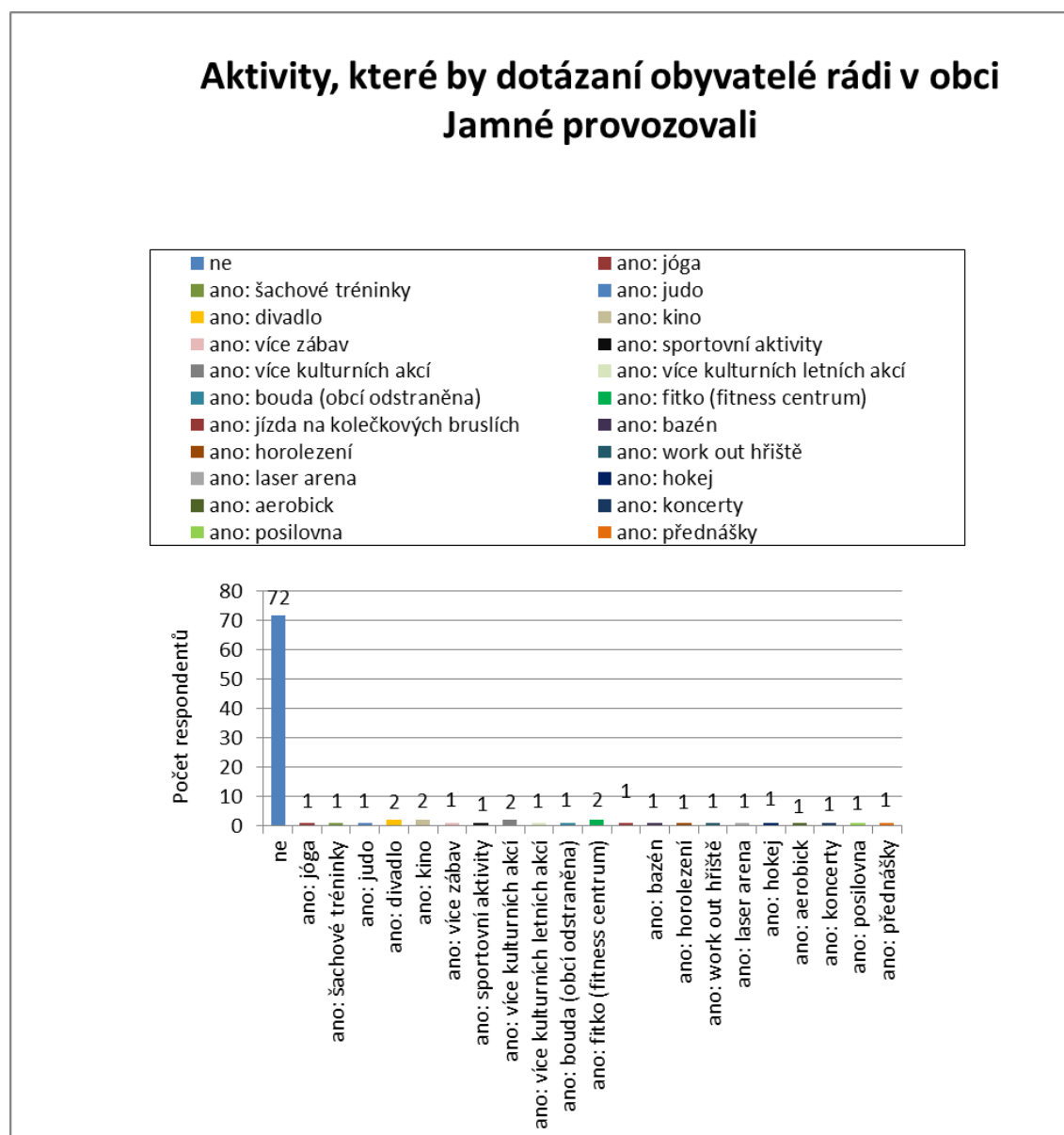
Otázka č. 10: **Jste spokojený/spokojená s trávením volného času v Jamném?**

Graf č. 13: Míra spokojenosti obyvatel s trávením volného času v obci Jamné

Z grafu číslo třináct je patrné, že s trávením volného času v Jamném je plně spokojeno 45 respondentů, 42 je spokojeno, ale něco jim zde chybí a 5 respondentů je nespokojeno. Obec Jamné nabízí na svoji velikost poměrně dost možností, jak trávit volný čas (na sportovních hřištích, na dětském hřišti, v kulturním domě apod.) a pořádá i různé akce během roku. Všichni občané sice nemají jasno, jak se svým volným časem v obci naložit, ovšem většina dotázaných obyvatel je s trávením volného času v Jamném spokojena.

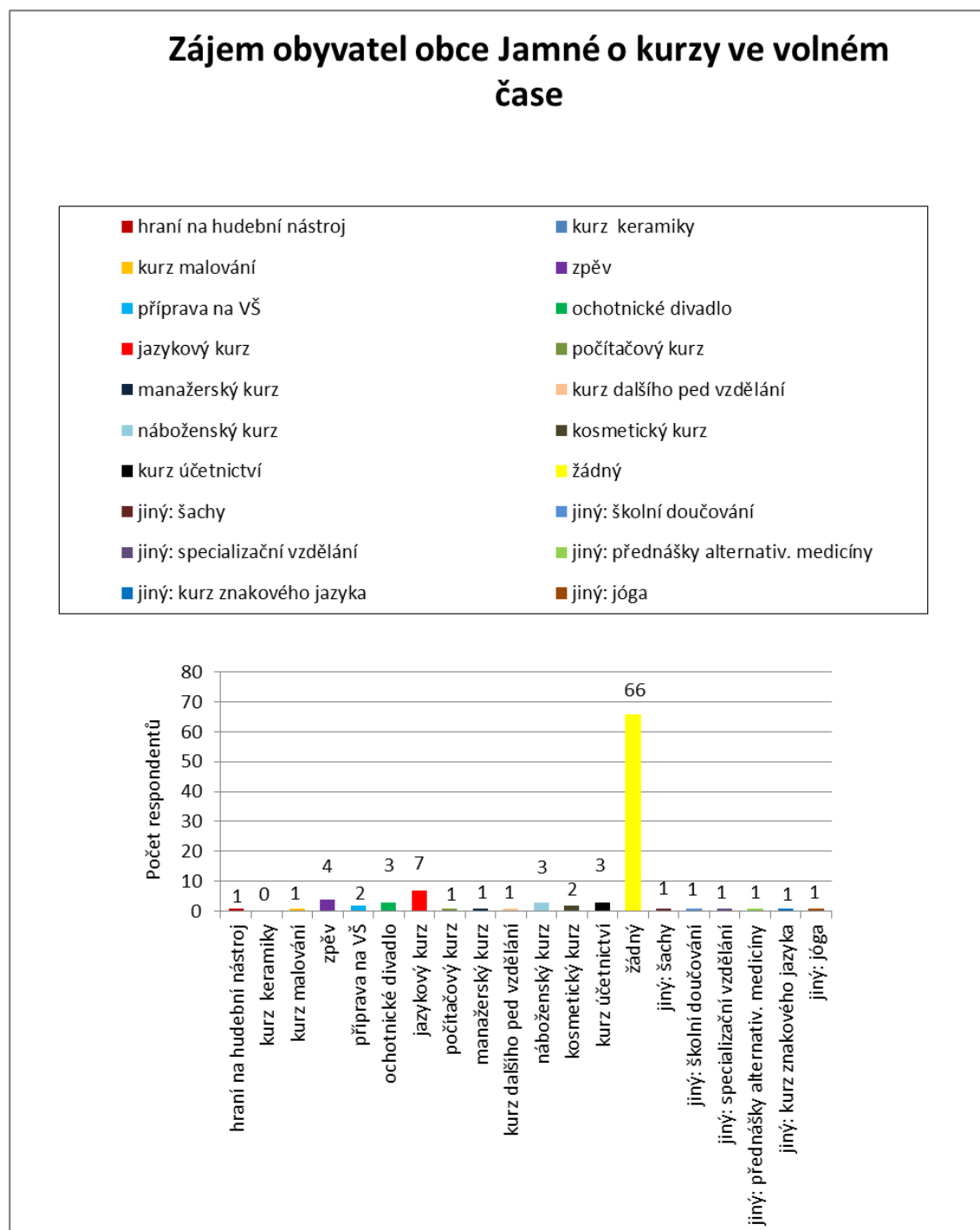
Otázka č. 11: **Je něco, co byste ve volném čase vykonával/vykonávala a obec Jamné Vám to nenabízí?**

Graf č. 14: Aktivita, které by dotázaní obyvatelé rádi v obci Jamné provozovali

Mnoho obyvatel obce Jamné zde žije dlouhodobě a trávení volného času si zde uzpůsobilo tak, aby zde bylo spokojeno. Z grafu lze vyčíst, že drtivá většina respondentů odpověděla na otázku, zda by něco ve volném čase vykonávala a obec jim to nenabízí, ne. Ze široké škály dalších vypsanych aktivit, které by rozšířily nabídku aktivního využívání volného času, odpověděli oslovení občané po jednom, maximálně po dvou hlasech. Viz graf č. 14.

Otázka č. 12: Navštěvujete vzdělávací či jiný kurz ve volném čase?

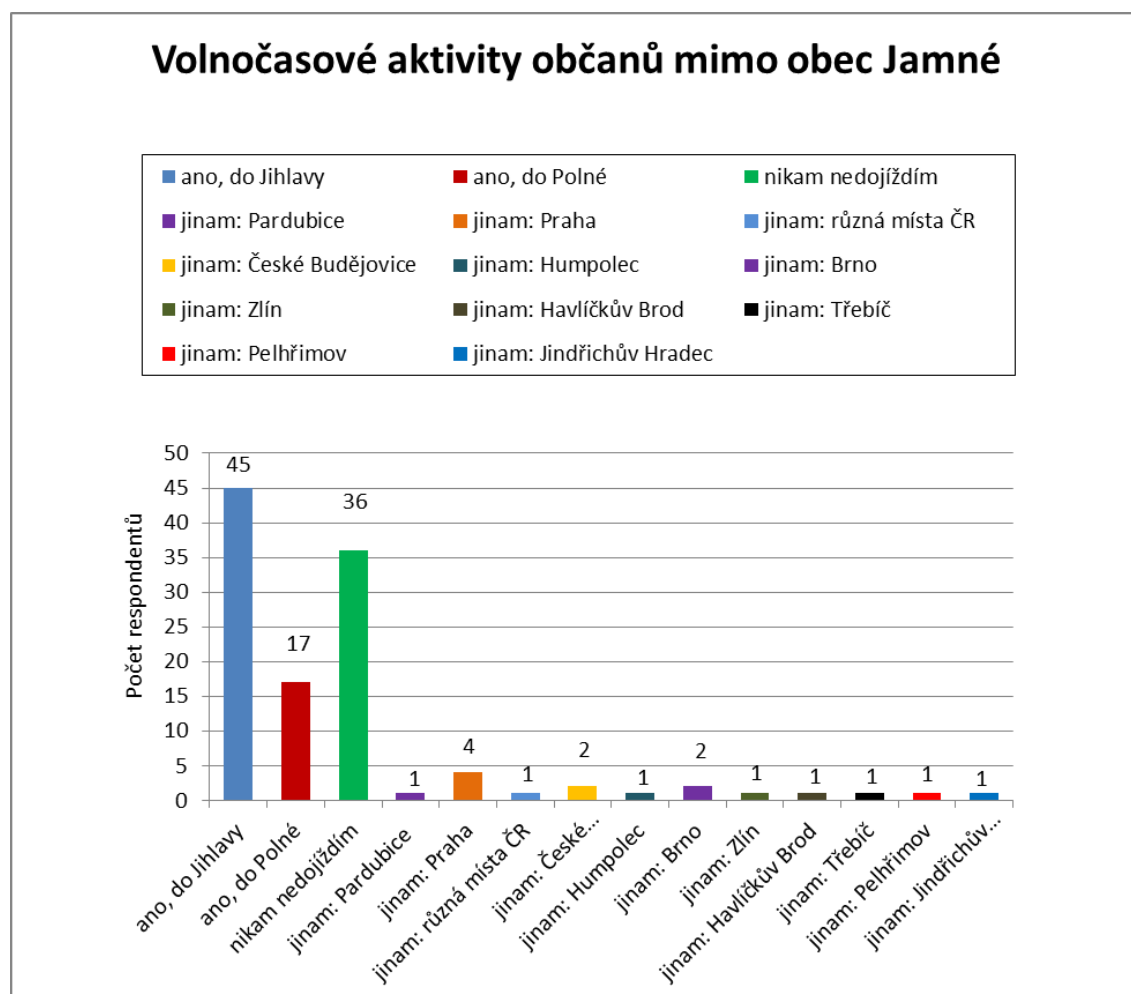

Graf č. 15: Zájem obyvatel obce Jamné o kurzy ve volném čase

Na vzdělávací a jiné kurzy musí občané dojíždět do okolních měst, což může být pro některé obyvatele problém. Ne každý má vlastní automobil, kterým by se na kurz mohl dostavit. Autobusová doprava je v Jamném omezena, i když není tak problematická jako v některých okolních obcích. Do nejbližších měst, do Jihlavy a Žďáru nad

Sázavou, jsou ve všední dny poměrně dobré spoje. Nadpoloviční většina obyvatel nenavštěvuje žádný kurz, na druhém místě občané dojíždí na kurz jazykový, na třetím místě je zpěv, ostatní jsou po žádném, jednom nebo třech hlasech – viz graf č. 15. O kurzy ze strany obyvatel obce Jamné není velký zájem.

Otázka č. 13: **Dojízďte někam za svými volnočasovými aktivitami?**

Graf č. 16: Volnočasové aktivity občanů mimo obec Jamné

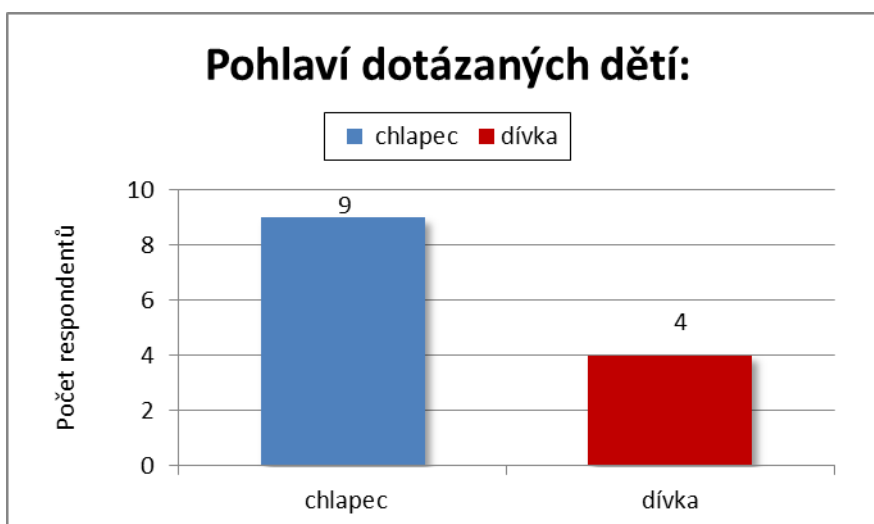
Z grafu číslo šestnáct vyplývá, že respondenti, kteří chtějí navštěvovat i jiné aktivity než ty, které jim obec Jamné nabízí, dojíždí nejčastěji do krajského města Jihlava, kde je větší nabídka volnočasových aktivit. Na druhém místě obyvatelé obce nikam za volnočasovými aktivitami nedojíždí a vystačí si s tím, co se jim v obci Jamné nabízí. Dalším blízkým městem, kam občané dojíždí za volnočasovými aktivitami je Polná. Ostatní výsledky jsou viditelné z grafu.

4.7.2 Vyhodnocení dotazníku č. 2

Název dotazníku: Trávení volného času dětí, které navštěvují Základní školu v Jamném

Dotazník, který je součástí výzkumného vyhodnocení uvedeného ve druhé podkapitole, byl zaměřen na děti navštěvující Základní školu Jamné a jeho cílem bylo zjistit, jak jsou děti spokojeni s nabídkou volnočasových aktivit, které se jim v místě jejich bydliště nabízí. Data, která jsem shromáždila prostřednictvím dotazníků, které jsem rozdala ve škole všem přítomným dětem v době velké přestávky. Výsledky dotazníkového šetření jsem zanesla do grafů, které v následující podkapitole popisují.

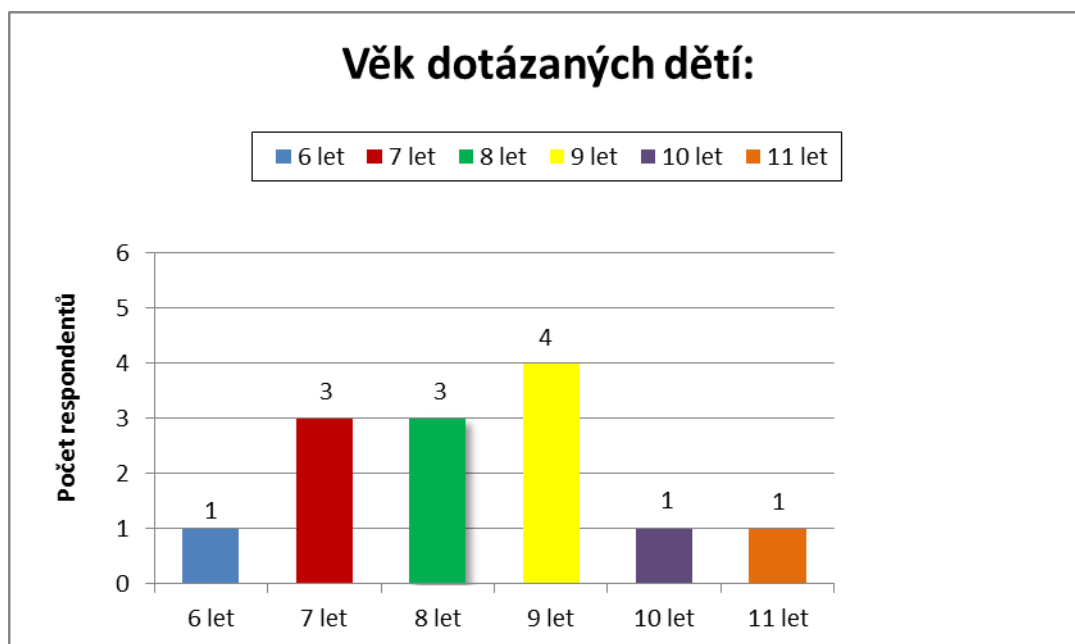
Údaj č. 1: **Pohlaví dotázaných dětí**

Graf č. 17: Pohlaví dotázaných dětí

Z celkového počtu 22 dětí navštěvujících Základní školu Jamné (1.–5. ročník, tzn. děti 6–11 let) bylo ve škole přítomno 13 dětí v době dotazníkového šetření. Všechny oslovené děti vyplnily dotazník o přestávce.

Údaj č. 2: Věk dotázaných dětí

Graf č. 18: Věk dotázaných dětí

Graf číslo 18 ukazuje, že v době dotazníkového šetření na Základní škole Jamné, bylo přítomno nejvíce dětí ve věku 9 let. Kvůli vysoké nemocnosti dětí výsledky šetření nelze považovat za zcela vypovídající. Pro děti ve věku 6–7 let nebylo jednoduché vyplňovat dotazník, který jsem pro děti ze Základní školy Jamné připravila. S jeho vyplňováním dětem pomohla jejich paní učitelka. Starším dětem vyplňování dotazníku nedělalo velké potíže.

Otázka č. 1: Co nejvíce vystihuje Tvůj volný čas?

Graf č. 19: Charakteristika volného času dětí navštěvujících Základní školu Jamné

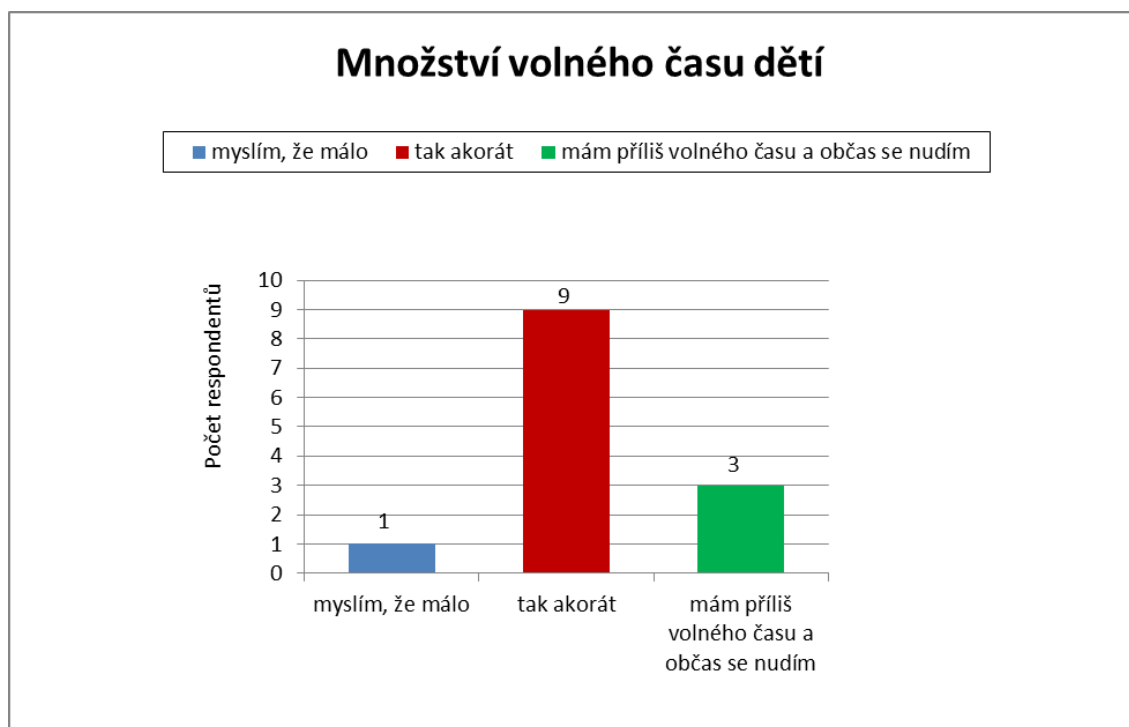
Graf číslo 19 sděluje, že oslovené děti nejvíce tráví svůj volný čas:

1. sportem a sportovními aktivitami,
2. ve školné družině, srovnatelně s četbou knih a časopisů.

Další činnosti, kterými děti tráví svůj volný čas, jsou hraní počítačových her a stejně tak dopadla možnost, že pomáhají doma svým rodičům a poté si dělají, co chtějí.

.Na základě výsledků lze usuzovat, že děti navštěvující Základní školu Jamné mají k pohybovým aktivitám kladný vztah. V obci jsou dvě sportovní hřiště, která mohou děti ve volném čase využívat a Základní škola Jamné nabízí dětem několik sportovních kroužků.

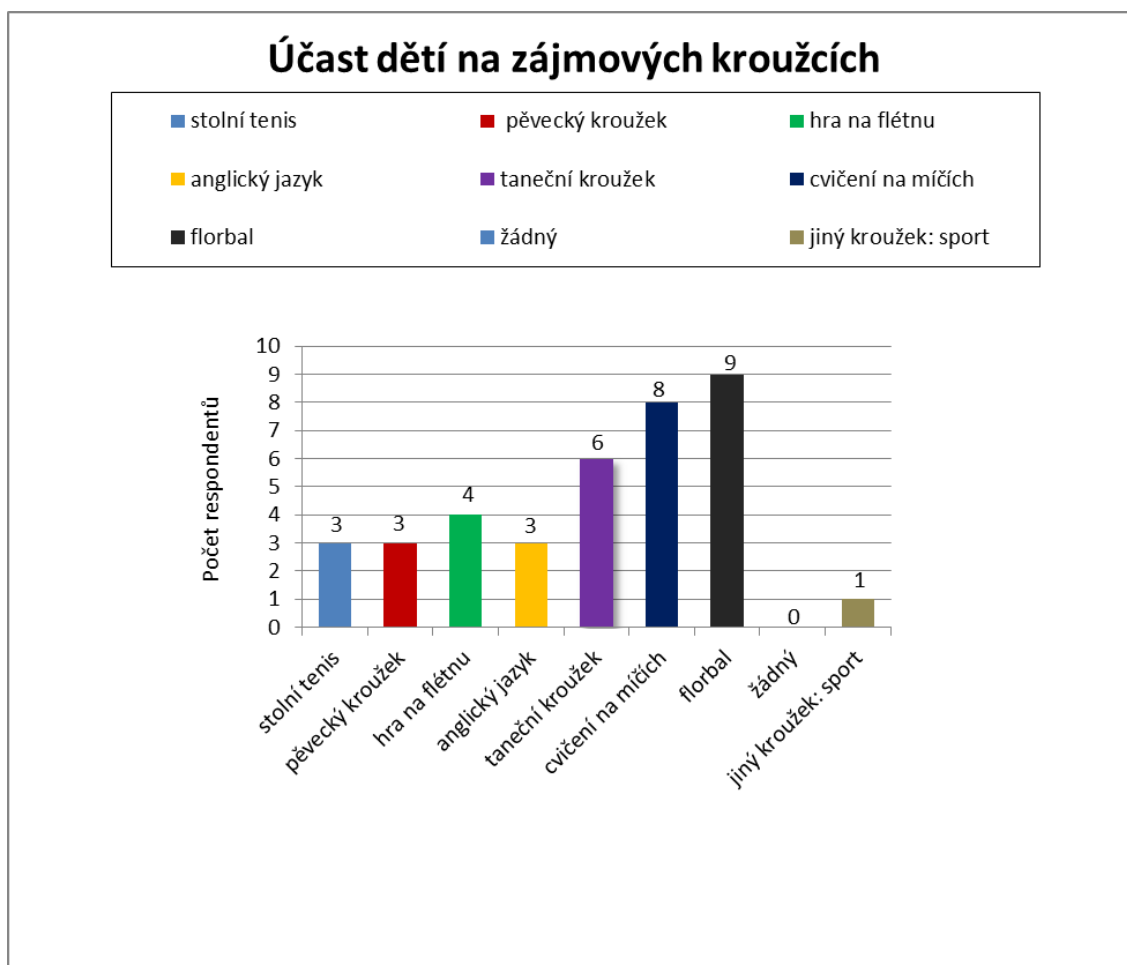
Otázka č. 2: Kolik volného času máš?

Graf č. 20: Množství volného času dětí

Graf číslo 20 ukazuje, že většina oslovených dětí navštěvujících Základní školu Jamné si myslí, že volného času má dostatek, někteří uvedli, že volného času mají příliš a nudí se. Jeden z dotázaných žáků odpověděl, že volného času má málo. Mezi hlavní povinnosti dětí obvykle patří plnění školní docházky, plnění domácích úkolů, které ve škole dostanu a výpomoc rodičům v domácnosti, ve které žijí. Zbytek času mohou věnovat hrám a zábavě.

Otázka č. 3: **Jaké zájmové kroužky v Jamném navštěvuješ?**

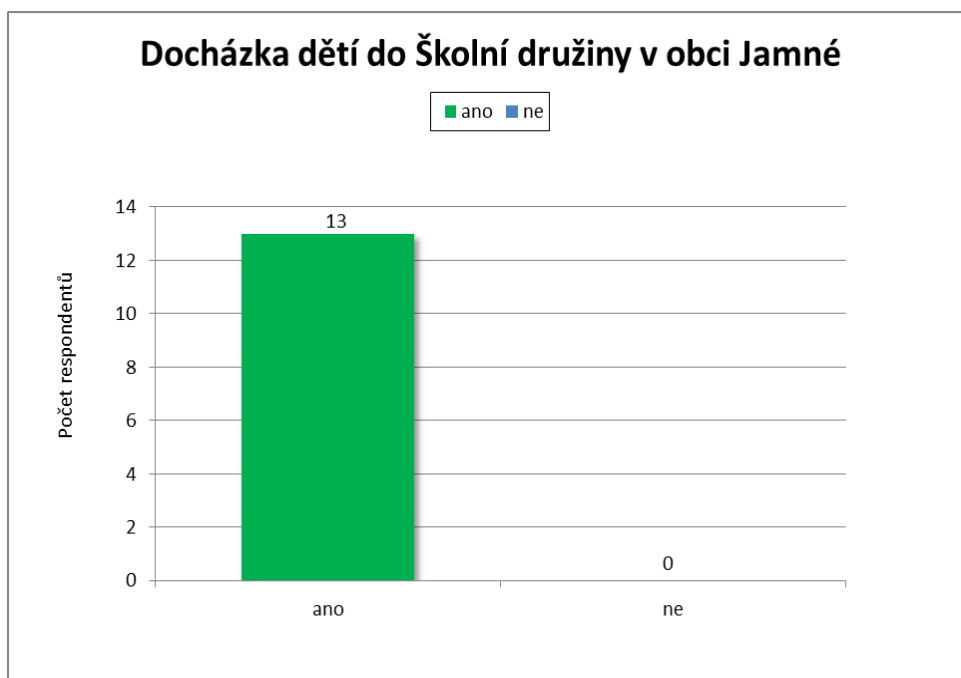
Graf č. 21: Účast dětí na zájmových kroužcích

Podle grafu číslo 21 nejvíce žáků Základní školy Jamné navštěvuje tyto zájmové kroužky:

1. florbal,
2. cvičení na míčích,
3. taneční kroužek.

Výsledky odpovídají tomu, že se děti ve volném čase nejraději věnují sportovním a pohybovým aktivitám.

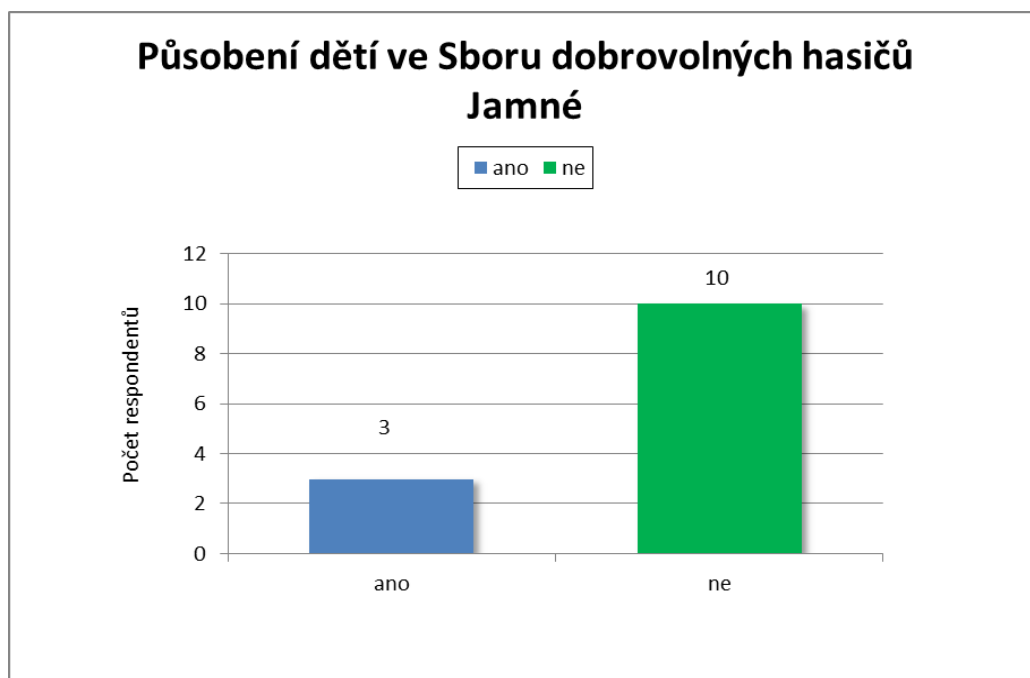
Otázka č. 4: Navštěvuješ školní družinu v Jamném?

Graf č. 22: Docházka dětí do Školní družiny v obci Jamné

Z grafu číslo 22 vidíme, že všechny oslovené děti navštěvují školní družinu. Rodiče dětí navštěvujících Základní školu Jamné obvykle patří mezi pracující část obyvательства. Školní družina jim umožňuje nechat zde po skončení vyučování své děti, pokud není nikdo, kdo by s nimi zůstal po skončení vyučování doma. Děti ve školní družině tráví část odpoledne se svými spolužáky a kamarády a zároveň jsou pod pedagogickým dohledem.

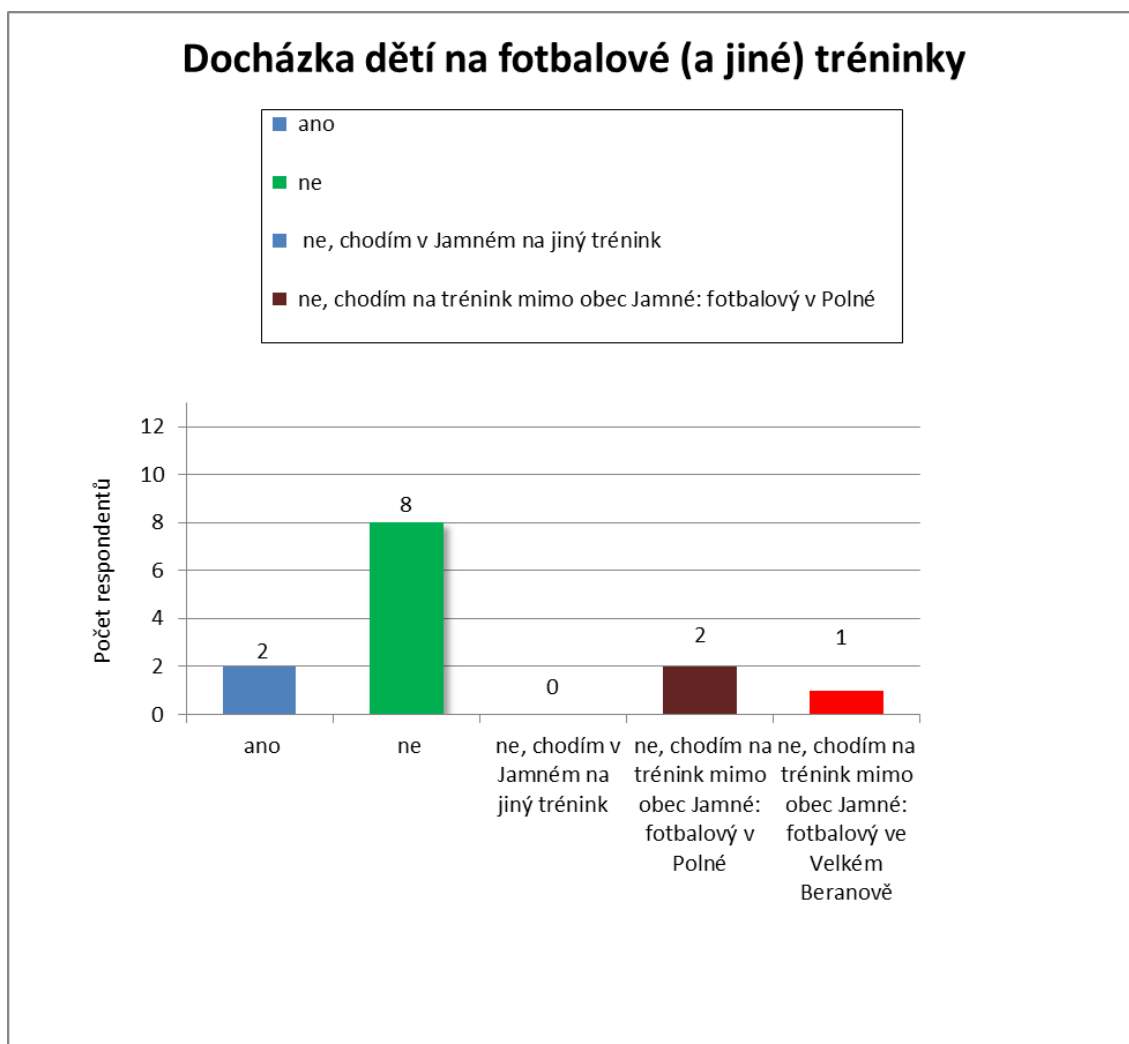
Otázka č. 5: **Působíš ve Sboru dobrovolných hasičů Jamné?**

Graf č. 23: Působení dětí ve sboru dobrovolných hasičů Jamné

Z grafu číslo 23 je patrné, že Sbor dobrovolných hasičů Jamné není u dotázaných žáků Základní školy Jamné příliš oblíbený. Ze třinácti oslovených dětí odpověděla většina dětí, že ve Sboru dobrovolných hasičů nepůsobí. Ovšem je vidno, že jistý zájem o členství ve sboru mezi některými dětmi je. Ostatní oslovené děti ve Sboru dobrovolných hasičů Jamné z různých důvodů nepůsobí (např. kvůli nezájmu rodičů o aktivity Sboru dobrovolných hasičů Jamné apod.)

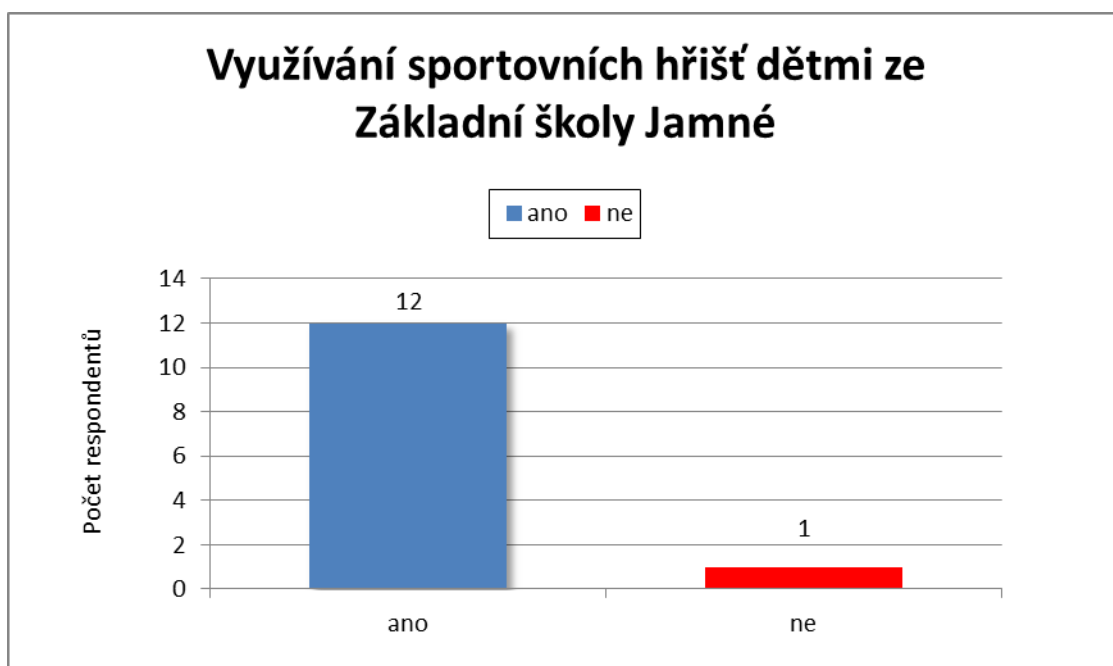
Otázka č. 6: Chodíš na fotbalové tréninky v Jamném?

Graf č. 24: Docházka dětí na fotbalové (a jiné) tréninky

Většina oslovených dětí, které navštěvují Základní školu Jamné, na fotbalový trénink v Jamném, nechodí. Z celkového počtu devíti dotázaných chlapců dochází na fotbalový trénink v Jamném dva chlapci. Další dva žáci trénují fotbal v Polné a jeden žák ve Velkém Beranově. Fotbal je v Jamném poměrně populárním sportem. Fotbalové zápasy jsou hojně navštěvovány obyvateli obce. Očekávala jsem, že chlapců navštěvujících Základní školu Jamné, bude na fotbalové tréninky docházet větší počet. Je potřeba upozornit na to, že v grafu číslo 24 jsou zahrnuta i děvčata, což může na první pohled výsledky výzkumné otázky zkreslovat.

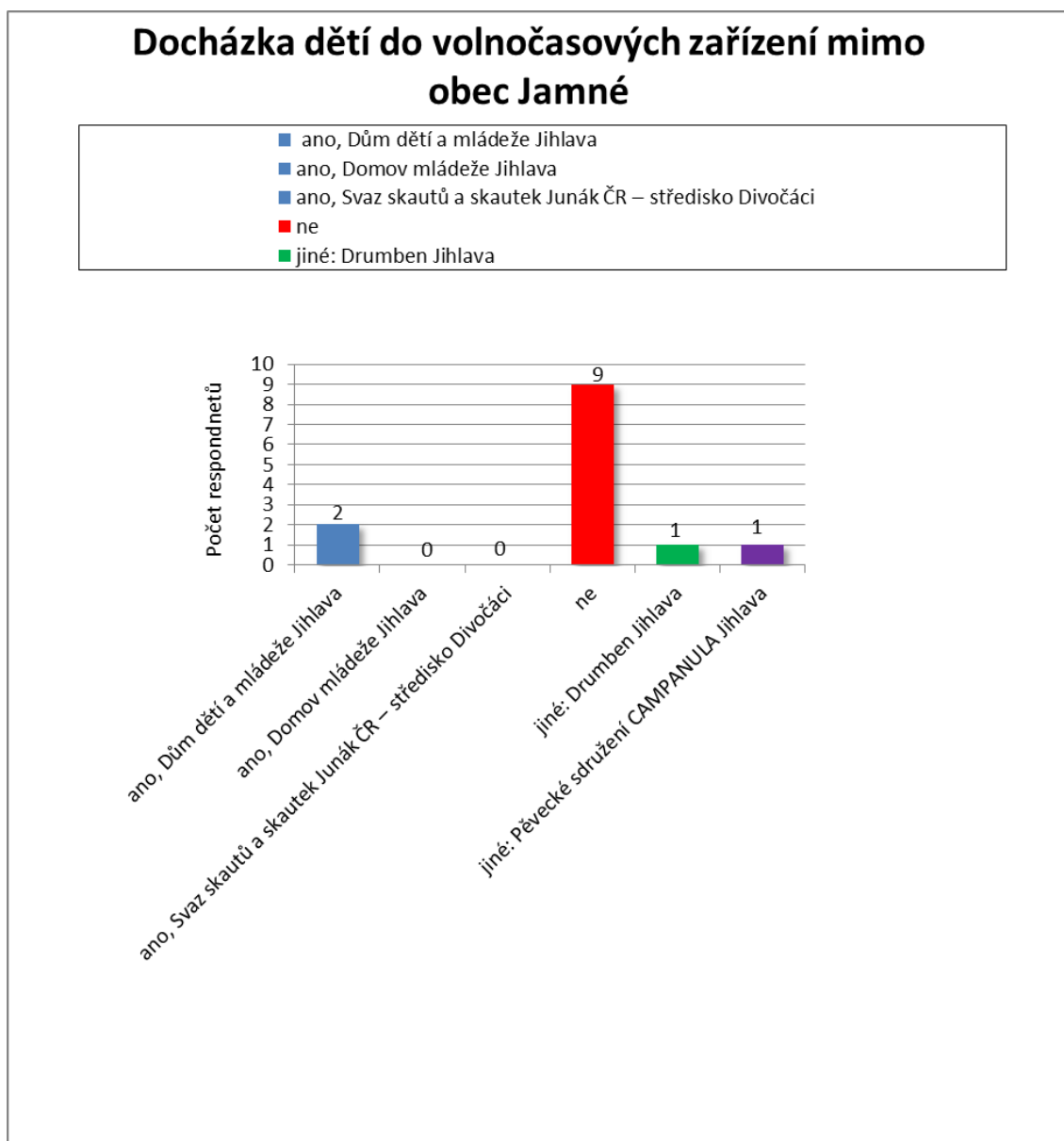
Otázka č. 7: **Využíváš jamenské fotbalové hřiště nebo hřiště s umělým povrchem ve volném čase?**

Graf č. 25: Využívání sportovních hřišť dětmi ze Základní školy Jamné

V obci Jamné se nachází dvě hřiště (fotbalové hřiště a hřiště s umělým povrchem), která jsou přístupná občanům po celý rok. Podle grafu číslo 25 téměř všichni oslovení žáci Základní školy Jamné využívají ve svém volném čase alespoň jedno ze sportovních hřišť. Opět se potvrzuje, že oslovení žáci mají k pohybovým aktivitám kladný vztah.

Otázka č. 8: Navštěvuješ zařízení a organizace pro volný čas mimo obec Jamné?

Graf č. 26: Docházka dětí do volnočasových zařízení mimo obec Jamné

Z grafu číslo 26 vidíme, že většina oslovených žáků Základní školy Jamné tráví do žádných volnočasových zařízení, mimo obec nedojíždí. Dva žáci navštěvují Dům dětí a mládeže v Jihlavě, jeden žák dochází aktivitu zaměřenou na zdokonalení matematiky a čtení – hraní na drumbeny na Jungmannovu školu v Jihlavě a jeden žák dojíždí do jihlavského Pěveckého sdružení CAMPANULA.

Otázka č. 9: Na jaké akce pořádané obcí Jamné chodíš?

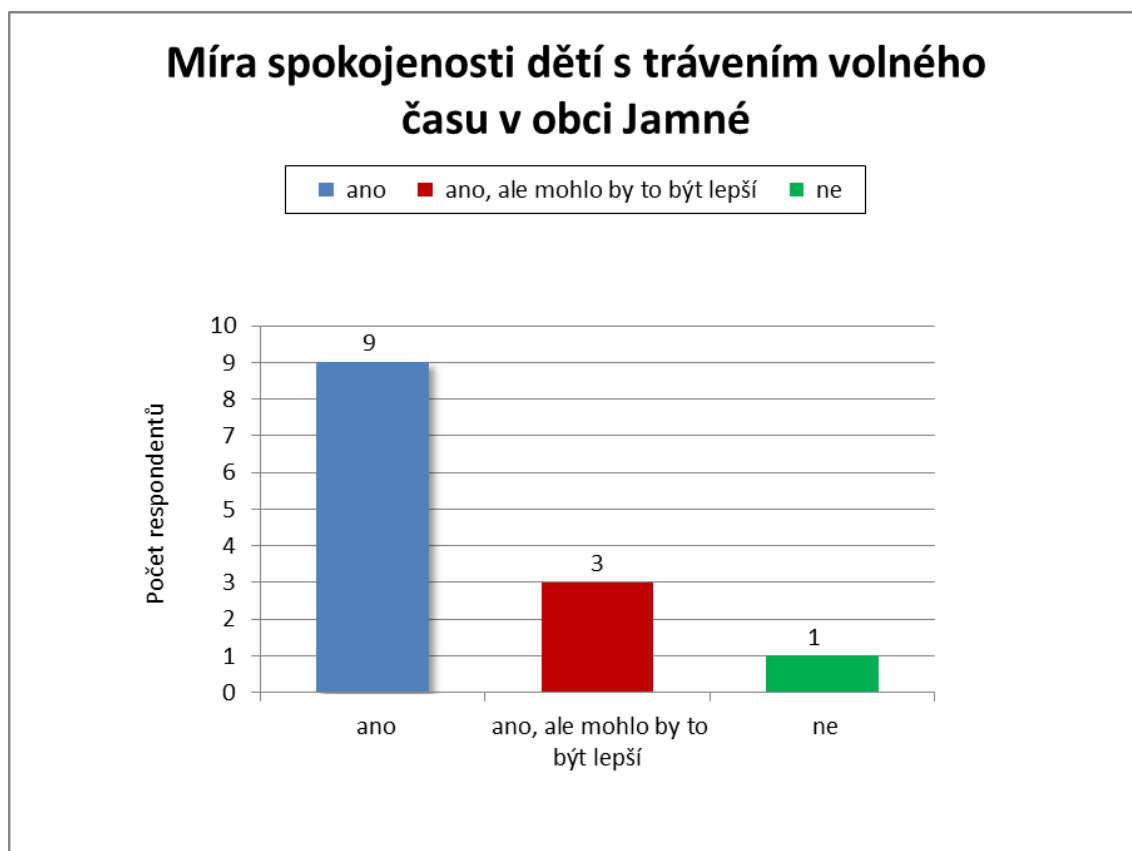
Graf č. 27: Akce pořádané obcí a návštěvnost dětí na nich

Obec Jamné pořádá během roku několik aktivit zacílených na skupinu dětí. Graf číslo 27 ukazuje, že nejvíce dětí chodí ve volném čase na tyto akce:

1. rozsvěcování vánočního stromku,
2. fotbalové zápasy,
3. pálení čarodějnic a dětský den.

Žáci Základní školy Jamné sice navštěvují akce zacílené přímo na ně (dětský karneval a dětský den), nicméně dávají přednost akcím obce zaměřených na všechny obyvatele obce Jamné – viz výše.

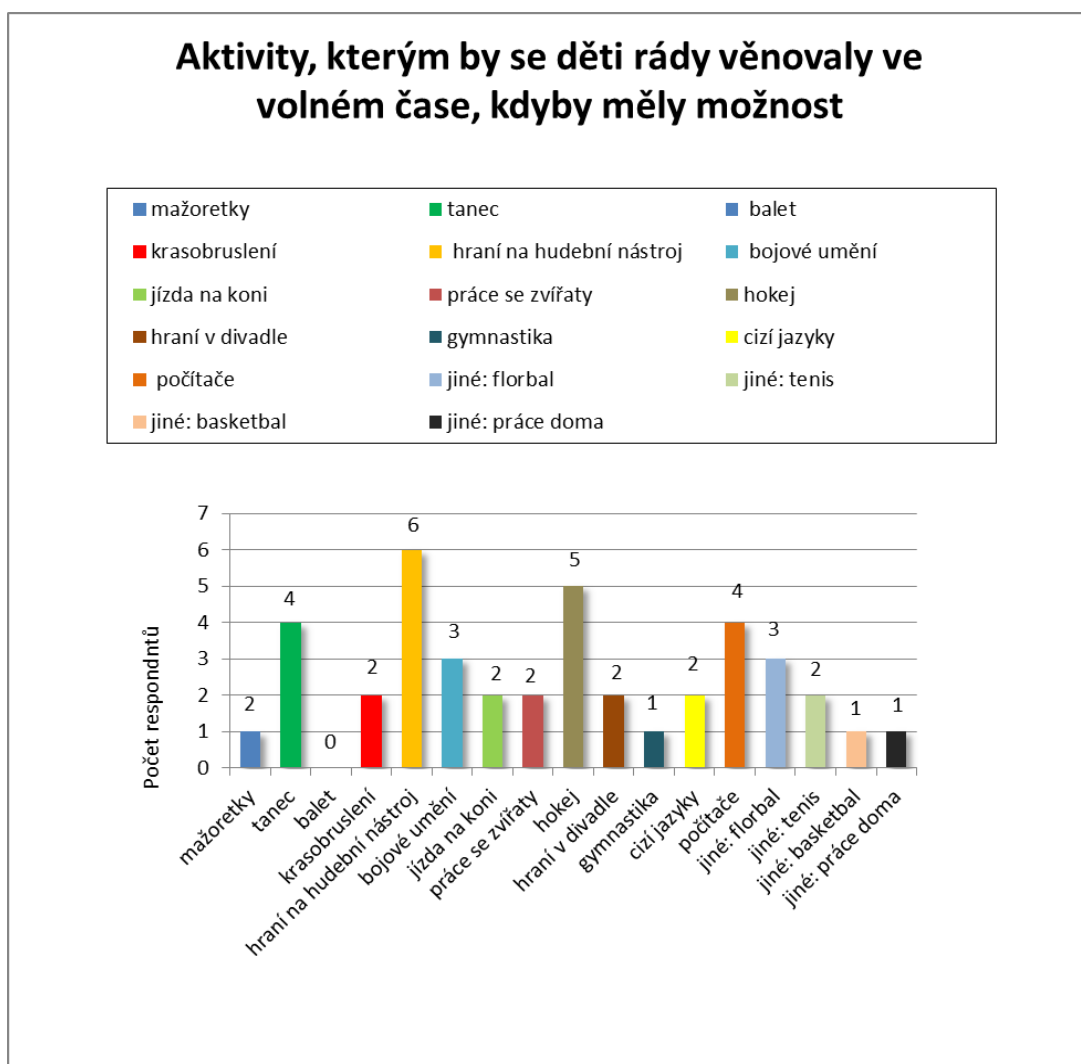
Otázka č. 10: **Jsi spokojený/spokojená s trávením volného času v Jamném?**

Graf č. 28: Míra spokojenosti dětí s trávením volného času v obci Jamné

Obec Jamné nabízí dětem ve volném čase dostatek aktivit a míst, kde mohou svůj volný čas trávit (víceúčelové dětské hřiště, fotbalové hřiště, hřiště s umělým povrchem, nabídka zájmových činností ve školní družině a příležitostné akce pořádané obcí – dětský den apod.). Z grafu číslo 28 je viditelné, že 13 žáků Základní školy Jamné je s trávením volného času spokojeno, 3 děti jsou spokojené, ale některé aktivity jim v obci chybí a jeden žák odpověděl, že spokojený s trávením volného času v obci není.

Otázka č. 11: **Jaké aktivitě/jakým aktivitám by ses chtěl/chtěla věnovat, kdybys měl/měla možnost?**

Graf č. 29: Aktivita, kterým by se děti rády věnovaly ve volném čase, kdyby měly možnost

Z grafu číslo 29 vidíme, že nejvíce dětí ze Základní školy Jamné by se rádo ve volném čase věnovalo těmto aktivitám:

1. hraní na hudební nástroj,
2. hokej,
3. práce na PC a tanec.

Děti ve věku žáků navštěvujících Základní školu Jamné mají bujnou fantazii, proto od některých aktivit mohou mít jiná očekávání, než jaká je skutečnost. Střediska volného času v Jihlavě i Základní umělecká škola v Polné a v Jihlavě by mohly dětem nabídnout více možností, jak kvalitněji trávit svůj volný čas. Bylo by vhodné seznámit děti i jejich rodiče s aktivitami, které tato zařízení v okolí obce Jamné nabízí.

4.8 Shrnutí empirické části práce

Z výsledku výzkumu vyplývá, že obyvatelé obce Jamné dávají ve svém volném čase přednost zábavě a posezení s přáteli před jinými aktivitami. Volný čas dále rádi tráví odpočinkem a relaxací a poměrně oblíbené jsou i sportovní a pohybové aktivity. Občané tráví nejraději volný čas se svojí rodinou. V obci se nachází dvě sportovní hřiště, která jsou obyvateli obce hojně využívána. Obyvatelé obce navštěvují ve svém volném čase akce pořádané obcí (pálení čarodějnic, rozsvěcování stromku apod.), ale nemalá část obyvatel v dotazníkovém šetření uvedla, že se v obci žádných aktivit neúčastní. Nejnavštěvovanější je rozsvěcování stromku, které se koná každý rok na návsi na první neděli adventní. Oblíbené je i rozloučení s letními prázdninami, které se probíhá na konci léta pod fotbalovým hřištěm. Obyvatelé obce ve volném čase sledují na fotbalové zápasy, které probíhají na fotbalovém hřišti v Jamném. I přes to, že část obyvatel uvedla, že při provozování volnočasových aktivit jim v obci chybí místa, kde by měli možnost některé volnočasové aktivity provozovat, většina obyvatel obce je s trávením volného času v Jamném spokojena.

Děti ze Základní školy Jamné tráví svůj volný čas nejraději sportem a pohybovými aktivitami, část odpoledne přebývají ve školní družině a oblíbená je také četba knih a časopisů. Žáci navštěvují nejčastěji tyto zájmové kroužky: florbal, cvičení na míčích a taneční kroužek. Někteří dojíždí za volnočasovými aktivitami do krajského města Jihlava (do Domu dětí a mládeže apod.). Některé děti působí v rámci svého volného času ve Sboru dobrovolných hasičů Jamné. Z devíti dotázaných chlapců dochází na fotbalový trénink chlapců pět, ale pouze dva žáci trénují v Jamném. Děti využívají ve svém volném čase obě sportovní hřiště. Žáci navštěvují v obci akce zacílené přímo na ně (dětský karneval a dětský den), nicméně dávají přednost akcím zaměřených na všechny obyvatele obce. Nejhojněji navštěvují rozsvěcování vánočního stromku (při kterém děti ze Základní školy Jamné vystupují zpěvem, hraním na hudební nástroj apod.) a druhou nejoblíbenější akcí je sledování fotbalových zápasů, které se koná na fotbalovém hřišti. Obec Jamné dětem poskytuje víceúčelové dětské hřiště, které je po celý rok volně přístupné. Děti by se rády ve volném čase věnovaly těmto aktivitám: hraní na hudební nástroj, hraní hokeje, práce na PC a tanci. Z dotazníkového šetření vyplývá, že většina dětí je s trávením volného času v obci Jamné spokojena.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku trávení volného času a je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se soustřeďuje na definici pojmu volný čas a základní pojmy. Ve druhé kapitole jsou ukázány rozdíly mezi aktivním a pasivním využíváním volného času, organizované a neorganizované volnočasové aktivity a role hry a hračky ve volném čase. Ve třetí kapitole jsem vypsala, kde se dá volný čas zhodnotit a jaké organizace a zařízení se zabývají tvorbou volnočasových aktivit. Čtvrtá kapitola je zároveň praktickou částí bakalářské práce a je zaměřena na analýzu možnosti trávení volného času v obci Jamné a jejím blízkém okolí.

V rámci vypracování výzkumné části práce jsem provedla dotazníkové šetření zaměřené na zhodnocení obcí nabízených volnočasových aktivit, při kterém jsem oslovila dvě cílové skupiny – děti navštěvující Základní školu Jamné a ostatní obyvatele obce Jamné. Z výstupů u cílové skupiny obyvatelé obce Jamné lze shrnout následující: větší část obyvatel obce Jamné svůj volný čas aktivně nevyužívá, a to i přesto, že obec zajistila a udržuje dvě sportovní hřiště a funguje zde Sbor dobrovolných hasičů. Z šetření vychází, že kulturní aktivity obce jsou hojně navštěvovány. Informovanost občanů o těchto aktivitách je ze strany vedení obce velká, stejně tak jako motivace ke společenskému životu a podílení se veřejnosti na životě obce. U cílové skupiny děti navštěvující Základní školu Jamné byla problémem vysoká nemocnost dětí ve dnech, kdy probíhalo dotazníkové šetření. To může výsledky výzkumu do jisté míry zkreslovat. Ke zlepšení trávení volného času obyvatel obce Jamné je potřeba větší informovanost o aktivitách i v blízkých městech, jak ze strany obce, tak ze strany institucí, které aktivní využívání volného času nabízejí. To se týká sportovních, kulturních i uměleckých směrů a aktivit rozvíjejících estetické vnímání, hudební talent apod. Obyvatelé obce Jamné jsou s nabídkou volnočasových aktivit, které jim obec nabízí, poměrně spokojeni. Vedení obce Jamné věnuje potřebám využívání volného času svých občanů z obecního rozpočtu značné finance. Někteří občané svůj volný čas tráví mimo obec Jamné, zejména v nedalekém městě Jihlava. Lze říci, že obyvatelé obce Jamné aktivně využívají svůj volný čas, mají-li k tomu dostatek příležitostí, času a financí.

Tištěné zdroje

1. BURDA, J., ŠLOSAROVÁ V. a kol.: *Tábory a další zotavovací akce*. NIDM MŠMT, Praha 2008. ISBN 978-80-86784-59-5.
2. ČÁKIOVÁ J., JAROLÍMKOVÁ L., HODAČ T.: *Informační centra pro mládež v EU: Informační a poradenské služby*. Národní institut pro další vzdělávání, 2010. ISBN 80-867-84888-6.
3. FOŘTÍKOVÁ, J.: *Talent a nadání – jejich rozvoj ve volném čase*. NIDM MŠMT, Praha 2009. ISBN 978-80-86784-75-5.
4. FREEMANNOVÁ J., FOŘTÍKOVÁ, J. (Ed.): *Volnočasové aktivity pro nadané a talentované u nás a ve světě*. NIDM MŠMT, Praha 2009. ISBN 978-80-86784-83-0.
5. GAVORA, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
6. HÁJEK, B. a kol.: *Děti, vedoucí a volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR, 2004. ISBN 80-867-8406-1.
7. HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ J.: *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
8. HAVLÍČKOVÁ, D., ŽÁRSKÁ K. *Kompetence v neformálním vzdělávání*. NIDM MŠMT, Praha: 2012. ISBN 978-80-97449-18-9.
9. HOUFBAUER, B.: *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
10. HOFBAUER, B.: *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích: Teologická fakulta 2010. ISBN 978-80-7394-240-3.
11. Kolektiv pracovníků Národního informačního centra pro mládež a kolektiv redaktorů internetového časopisu REMIX. *Informační centra pro mládež v ČR*. Národní institut pro další vzdělávání, 2010. ISBN 80-867-8486-1.
12. MACEK M., UČEK J. *Školská zařízení pro zájmové vzdělávání 3*. MŠMT, odbor pro mládež, Čihák 2003.
13. MŠMT, *Mládež v české republice na přelomu tisíciletí*. Odbor pro mládež, Praha 2003.
14. PÁVKOVÁ, J. a kol.: *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

15. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-7178-579-2.
16. VÁŽANSKÝ, M.: *Základy pedagogiky volného času*. Print-Typia, spol. s r. o., Brno 2001. ISBN 80-86384-00-4.

Internetové zdroje

1. Volný čas a prevence u dětí a mládeže [online]. Praha: MŠMT, 2002. [cit. 11. 3. 2015]. Dostupné na WWW:
<<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/prevence/olnycas.pdf>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník – Trávení volného času obyvatel obce Jamné

Příloha č. 2: Dotazník – Trávení volného času dětí, které navštěvují Základní školu v Jamném

Příloha č. 1

Dotazník – Trávení volného času obyvatel obce Jamné

Vážení přátelé,

jmenuji se Michaela Smejkalová a jsem studentka třetího ročníku na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, obor Sociální pedagogika. Ráda bych Vás požádala o spolupráci. Prosím o vyplnění dotazníku, jež je součástí mé bakalářské práce, která se týká možností trávení volného času v obci Jamné.

U každé otázky zakroužkujte pouze jednu z možných odpovědí, není-li uvedeno jinak. Pokud vyplňujete dotazník v elektronické podobě, označte Vaše odpovědi tučným písmem a zašlete zpět na e-mailovou adresu: s.michaella@seznam.cz.

Děkuji za pravdivé odpovědi.

Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

Věk:

..... let

Jste:

- a) student/studentka (žák/žákyně),
- b) pracující,
- c) pracující student/studentka,
- d) v současné době nezaměstnaný/nezaměstnaná,
- e) v důchodu,
- f) na mateřské dovolené.

1. Co nejvíce charakterizuje Váš volný čas?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) sport, jóga, tanec,
- b) kino, divadlo, výstavy, umění,
- c) zábava a posezení s přáteli,
- d) odpočinek, relax,
- e) surfování na internetu,
- f) hraní PC her,
- g) vzdělávání, sebevzdělávání,
- h) poslech hudby, sledování filmů a seriálů,
- i) zvířata, domácí mazlíčci,
- j) kreativní činnost (psaní, výroba šperků, kreslení),
- k) procházky,
- l) přednášky, prezentace,
- m) koncerty, diskotéky,
- n) hraní na hudební nástroje,
- o) deskové hry,
- p) vaření,
- q) chalupa,
- r) nemám žádný volný čas,
- s) něco jiného (napíšte co):.....

2. Volný čas obvykle trávíte:

- a) sám/sama,
- b) s partnerem/s partnerkou,
- c) s přáteli,
- d) se svojí rodinou.

3. Jaká je Vaše hlavní omezující záležitost při provozování volnočasových aktivit?

- a) finance,
- b) čas,
- c) nedostupnost volnočasové aktivity v místě bydliště a jeho okolí,
- d) lenost.

4. Kolik volného času Vám denně zbývá po splnění pracovních či školních povinností?

- a) 0h – 3h,
- b) 4h – 6h,
- c) 7h a více.

5. Kolik času strávíte v práci (na brigádě) za týden?

- a) 0h – 4h,
- b) 5h – 30h,
- c) 31h a více.

6. Jakým činností se v obci Jamné věnujete ve svém volném čase?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) Chodím na zábavy a plesy.
- b) Působím ve sboru dobrovolných hasičů.
- c) Angažuji se na tvorbě volnočasových aktivit v obci Jamné.
- d) Navštěvuji příležitostné akce pořádané obcí (pálení čarodějnic, rozloučení s prázdninami, sportovní akce apod.).
- e) Jiným (uved'te jakým):.....

7. Docházíte na fotbalové tréninky v Jamném?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) ano,
- b) ne,
- c) ne, chodím v Jamném na jiný trénink (napíšte jaký):
- d) ne, chodím na trénink mimo Jamné (napíšte na jaký a kam):

8. Využíváte aktivně místní hřiště ve volném čase?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) ano, využívám fotbalové hřiště,
- b) ano, využívám hřiště s umělým povrchem,
- c) ne.

9. Na jaké akce pořádané obcí chodíte?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) pálení čarodějnic,
- b) rozsvěcování stromku,
- c) dětský den a dětský karneval,
- d) fotbalové zápasy,
- e) rozloučení s prázdninami,
- f) jiné (uved'te jaké):.....

10. Jste spokojený/spokojená s trávením volného času v Jamném?

- a) ano,
- b) ano, ale mohlo by to být lepší,
- c) ne.

11. Je něco, co byste ve volném čase vykonával/vykonávala a obec Jamné Vám to nenabízí?

- a) ne,
- b) ano (uved'te co):.....

12. Navštěvujete vzdělávací či jiný kurz ve volném čase?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

- a) hraní na hudební nástroj,
- b) kurz keramiky,
- c) kurz malování,
- d) zpěv,
- e) příprava na VŠ,
- f) ochotnické divadlo,
- g) jazykový kurz,
- h) počítačový kurz,
- i) manažerský kurz,
- j) kurz dalšího pedagogického vzdělání,
- k) náboženský kurz,
- l) kosmetický kurz,
- m) kurz účetnictví,
- n) žádný,

o) jiný (uved'te jaký):.....

13. Dojíždíte někam za svými volnočasovými aktivitami?

(Můžete zvolit více odpovědí.)

a) ano, do Jihlavy,

b) ano, do Polné,

c) nikam nedojíždím,

d) jinam (uved'te kam):.....

Příloha č. 2

Dotazník – Trávení volného času dětí, které navštěvují Základní školu v Jamném

Vážení žáci,

jmenuji se Michaela Smejkalová a jsem studentka třetího ročníku na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, obor Sociální pedagogika. Ráda bych Vás požádala o spolupráci. Prosím o vyplnění dotazníku, jež je součástí mé bakalářské práce, která se týká možností trávení volného času v obci Jamné.

U každé otázky zakroužkujte pouze jednu z možných odpovědí, není-li uvedeno jinak.

Děkuji za pravdivé odpovědi.

Pohlaví:

- a) chlapec,
- b) dívka.

Věk:

..... let

1. Co nejvíce vystihuje Tvůj volný čas?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

- a) sportuji, hraji sportovní hry s kamarády,
- b) hraji počítačové hry,
- c) surfuji na internetu, chatuji, jsem na sociální síti (facebook),
- d) sleduji televizní seriály, filmy,
- e) čtu si knížky, časopisy,
- f) navštěvuji kroužky, zájmové činnosti, tréninky,
- g) trávím čas venku s kamarády (procházíme se, povídáme si),
- h) pomáhám doma rodičům, poté si dělám, co chci,
- i) většinu času trávím doma prací, kterou mi rodiče dávají,
- j) nudím se,

- k) jsem ve školní družině,
- l) něco jiného (napíš co):

2. Kolik volného času máš?

- a) myslím, že málo,
- b) tak akorát,
- c) mám příliš volného času a občas se nudím.

3. Jaké zájmové kroužky v Jamném navštěvuješ?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

- a) stolní tenis,
- b) pěvecký kroužek,
- c) hra na flétnu,
- d) anglický jazyk,
- e) taneční kroužek,
- f) cvičení na míčích,
- g) florbal,
- h) žádný,
- i) jiný kroužek (napíš jaký):.....

4. Navštěvuješ školní družinu v Jamném?

- a) ano,
- b) ne.

5. Působíš ve sboru dobrovolných hasičů Jamné?

- a) ano,
- b) ne.

6. Chodíš na fotbalové tréninky v Jamném?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

- a) ano,
- b) ne,
- c) ne, chodím v Jamném na jiný trénink (napíš jaký):
.....

d) ne, chodím na trénink mimo obec Jamné (napíš na jaký a kam):

.....

7. Využíváš jamenské fotbalové hřiště nebo hřiště s umělým povrchem ve volném čase?

a) ano,

b) ne.

8. Navštěvuješ zařízení a organizace pro volný čas mimo obec Jamné?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

a) ano, Dům dětí a mládeže Jihlava,

b) ano, Domov mládeže Jihlava,

c) ano, Svaz skautů a skautek Junák ČR – středisko Divočáci,

d) ne,

e) jiné (napíš jaké):.....

9. Na jaké akce pořádané obcí Jamné chodíš?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

a) pálení čarodějnic,

b) rozsvěcování stromku,

c) dětský den,

d) fotbalové zápasy,

e) dětský karneval,

f) rozloučení s prázdninami,

g) jiné:.....

10. Jsi spokojený/spokojená s trávením volného času v Jamném?

a) ano,

b) ano, ale mohlo by to být lepší,

c) ne.

11. Jaké aktivitě/jakým aktivitám by ses chtěl/chtěla věnovat, kdybys měl/měla možnost?

(Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

- a) mažoretky,
- b) tanec,
- c) balet,
- d) krasobruslení,
- e) hraní na hudební nástroj,
- f) bojové umění,
- g) jízda na koni,
- h) práce se zvířaty,
- i) hokej,
- j) hraní v divadle,
- k) gymnastika,
- l) cizí jazyky,
- m) počítače,
- n) jiné: